IZDAJA ZA GORIŠKO IN BENEČIJO

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VIII. - Štev. 181 (2177) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. 1. gr. TRST, sobota 26. julija 1952 Cena 20 lir

DE CASTROVA NALOGA:

«DATI SMRTNI UDAREC TRŽAŠKEMU INDIPENDENTIZMU, KI JE ENO NAJNEVARNEJŠIH GIBANJ».

(«Problema di Trieste» str. 668.)

COSULICH ROTI

Prvi rimski emisar Vitelli je predvčerajšnjim v družbi obeh svojih ravnateljev obiskal tudi predsednika tržaške Zbornice za trgovino, industrijo in kmetijstvo, znamenitega predstavnika tržaških veleindustrijcev kap. Antonia Cosulicha, prej kot so vsi trije odšli na sprejem k mr. Fodenu in polk. V. Burgerju, (kjer je bil navzoč tudi tržaški župan kot zatrjuje glasilo njegove stranke). Obisk pri Cosulichu pa je bil prav gotovo od vseh Vitellijevih, Memmovih in Sartorijevih dosedanjih obiskov verjetno najbolj poučen. Cosulich je sicer v kratkih besedah v začetku izrazil svoje «zadovoljstvo glede londonskih sklepov» in «obžalovanje, da bo »treba še čakati do ponovne aneksije Trsta k Italiji», toda nato se je precej obširno zadržal na težkem gospodarskem položaju Trsta ter med drugim dejal, da je tržaškim gospodarstvenikom jasno, da »kadar se izkoreninijo gospodarske osnove določene skupnosti, se vsa politična in socialna zgradba spravi v nevarnost».

Nato pa je začel Cosulich takole tožiti in jadikovati:

«Ne more biti nobenega spora in dvoma kadar zahtevajo nenehno pomoč za Trst: cona, občina, ta naša zbornica, Ustanova za industrijsko pristanišče, ter druge ustanove in združenja.

To delamo zaradi tega, ker je kriza tranzitnega prometa že tu in ker je nujno potrebno, če nočemo biti potopljeni, opremiti naše pristanišče tako, da bi morale biti operacije izvršene in za takšno ceno, ki bi zajamčila Trstu priliv tistega blaga, ki prihaja in ki je namenjeno našemu inozemskemu spornemu zaledju.

Položaj je resnično zelo resen».

Brez dvoma so to precej jasne besede in če jih izreče predstavnik tistega sloja tržaške buržoazije, na kateri sloni iredentistična aneksionistična stavba, si lahko zamislimo, kaj bi Cosulich moral šele reči, če ne bi pripadal italijanski kamori in rimski agenturi v Trstu.

No, pa saj je sam on nato poudaril, da «ni potrebno, da bi ponovno spominjal vzroke in okoliščine, zaradi katerih se mora Trst danes boriti v očitnih pogojih inferiornosti v primeri z drugimi pristanišči». «Tutto ciò è già noto!» — je nadaljeval Cosulich.

Da, vse to je že znano. Tudi naš dnevnik je o tistih «pogojih» in tisti «resnično težki situaciji» nenehno pisal in bo moral še vedno pisati. Kajti — kot je nadalje omenil v svojem govoru Cosulich — tista dolga vrsta «poročil in resolucij, ki so bile izročene raznim članom rimske vlade ob priliki njihovih dobrodošlih obiskov v Trstu» in ki jih je izročil govornik tudi njemu, ne bodo nič pomagale pa čeprav jih je izdelalo nič manj kod 200 strokovnjakov, kot je poudaril.

Nato pa je Cosulich začel višjega upravnega ravnatelja in oba navadna ravnatelja rotiti:

«Cestokrat, na žalost kljub najboljši volji in kljub skrbi za resnično omejitev naših zuhtev, rezultati niso bili tisti, ki smo jih pričakovali in večkrat se akcija zaustavi in nato izgine med celo vrsto ovir, ki jih kibridni juridično mednarodni položaj Trsta seje in favorizira. In tedaj je neobhodno potrebno začeti znova. Tolikokrat bi nas ta Sizifov napor že zdavnaj utrudil, če nas ne bi ponovno dvignila prirojena tržaška vzrajnost in vera v Nacijo».

Cosulich je tedaj vzkliknil: «Ekscelenca jutrišnji dan mora biti boljši. Mi vemo, da boste vi na čelu naših vrst z dušo in telesom... in mi bomo vedno z vami...». Vitelli je seveda — sicer v skopih besedah, toda vendarle — obljubil, «zajamčil razumevanje», «solidarnost italijanskih funkcionarjev ZVU za rešitev sedanjih in bodočih problemov», kajti Trst «to zasluži».

Toda kako se bo to zgodilo, res ne vemo, če upoštevamo, da je znani italijanski publicist Aldo Mantovani takole zapisal o gospodarskih in socialnih razmerah v Italiji:

«Želi se osvoboditi Trst. Nosi se civilizacijo v Somalijo. A Italija ima na sebi toliko Somalij, ki bi jih bilo potrebno civilizirati».

Nato Mantovani govori o nesrečni Lukaniji, o imperialnem Rimu, kjer je na periferiji vsaj šest Somalij, kjer gnezdi okrog 600.000 ljudi, odpadkov ljudske družbe, raztrgancev pol mrtvih zaradi glada, ki so prišli tja z vseh strani Italije. Nato pisec vzklikne:

«Nesrečno je to prebivalstvo, ki ga je vsaj dvakrat toliko kot je prebivalcev Trsta».

Italija ima 47 milijonov prebivalcev, od teh jih živi štiri milijone v stanovanjih, ki niso za ljudi temveč živijo v tako imenovanih kolibah, ki jim Italijani pravijo «tugurji». Neki rimski list piše, da so pri zadnjem štetju prebivalstva ugotovili, da je v 7.804 italijanskih občinah 193.565 «tugurov», v katerih stanuje 218.642 družin. Lahko bi naštevali še dalje, saj o teh «tugurih» piše znameniti italijanski pisatelj Carlo Levi v svoji knjigi «Kristus se je ustavil v Eboliju»; kaj o tem piše v «Gazzetta del Popolo» Ugo Zatteri; kaj piše Silvio Negro v največjem italijanskem dnevniku «Corriere della Sera»;; kaj piše že omenjeni Levi v «Illustrazione italiana» v svoji reportaži «Potovanje v Sardinijo»; kaj piše prav tako znani italijanski pisatelj Lucio Lombardo Radice, kaj piše o Genovi Ando Giraldi in toliki drugi. Navedemo naj le podatke iz revije «Presse medicale», ki je glasilo FAO (Organizacija OZN za prehrano in kmetijstvo):

Od vseh držav je Italija na zadnjem mestu glede potrošnje mesa, masla, mleka, sira, sladkorja, mesa, krompirja, jajc in rib.

Italijanska revija «Epoca» je pred kratkim pisala, da prebivalstvo v pokrajini Puglie, ki ima okrog 3 milijone ljudi ne porabi niti en kilogram sladkorja za vsakega prebivalca v enem letu. Na vsakih sto prebivalcev Puglie pa pride ena sama obleka na leto.

Pa saj vse to predsednik tržaške industrijske, trgovske in kmetijske komore (o kmetijstvu ni Cosulich Vitellija dejal niti ene besede!) sam dobro ve. Vprašamo ga samo, kako bo ta in takšna Italija Trstu pomagala? Ne! Vzela mu bo in nadaljevala bo z ropanjem njegovih ladij in vsega kar bo mogla tako kot je delala pod fašizmom.

Neurja v Italiji

RIM, 25. — Siloviti viharji pustošijo včeraj in danes ozemlje občin Palombara Sabina, Marcellina ter Montecelio. Neurje je v dobršni meri uničilo pridelek olj in sadja, kar predstavlja edini vir dohodkov tamkajšnjih majhnih posestnikov. Toča je oklestila vejevje do take mere, da bo prizadet pridelek tudi v prihodnjih letih. Poleg tega so hudourniki nanesli blata in kamenja na pokrajinsko cesto, tako da je promet med temi občinami pretrgan.

O podobnih neurjih poročajo iz vseh krajev v Piemontu. Vihar je ponoči v mnogih krajih pretrgal električne napeljave in ruval drevesa. Strela je zanetila številna poslopja ter gre samo škoda, povzročena zaradi požarov, v težke milijone. Temperatura je znatno padla.

LONDON, 25. — Angleški poslanik v Cairu Ralph Stevenson je prispel danes v London, kjer se bo sestal z Edenom.

ITALIJA JE DOSLEJ ODKLONILA SEDEM PREDLOGOV ZA SPORAZUMNO REŠITEV

BAJKE O PRIPRAVLJENOSTI ITALIJE NA SPORAZUM imajo za cilj izvršitev sklepov londonskega mešetarjenja

Pri De Gasperijevih izjavah gre za poskus, da se Jugoslavija prisili na kapitulacijo pred italijanskimi zahtevami - Sporazum je nemogoč, dokler Italija sanja o maščevanju in obnovitvi Mussolinijevega imperija

Provokacije ob albanski in bolgarski meji s FLR Jugoslavijo

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 25. — Nocojšnja «Borba» demantira laži o pripravljenosti Italije, da sporazumno z Jugoslavijo reši sporna vprašanja in poudarja dejstva, ki dokazujejo, da Italija nikoli ni pokazala dobre volje za sporazumno rešitev tržaškega vprašanja. Po pisanju «Borbe» je Italija doslej odklonila sedem predlogov za sporazumno rešitev.

Še pred mirovno konferenco je Jugoslavija opozorila Italijo na možnost sporazumne rešitve, toda Italija ni dokazala niti najmanjše volje — sporazum. Po podpisu mirovne pogodbe, ki jo je Jugoslavija podpisala samo v interesu miru in dobrih sosedskih odnosov z Italijo, je Jugoslavija, na priporočilo Varnostnega sveta in da se tržaško vprašanje reši sporazumno med Italijo in Jugoslavijo, dala nov predlog. Toda Italija je začela razgovore z jasnim ciljem, da se onemogoči sporazum, ker je, kakor je to izjavil grof Sforza v govoru 28. septembra 1948. leta, že imela v žepu tripartitno deklaracijo.

Po tripartitni deklaraciji je Jugoslavija predložila tri variante, za rešitev vprašanja STO, katere je Italija odbila, pozivajoč se na tripartitno deklaracijo in zahtevala vse ozemlje. Ko je Jugoslavija uporabila vsa sredstva, je stavila predlog o skupni italijansko-jugoslovanski upravi nad Svobodnim tržaškim ozemljem, katerega je kasneje dopolnila s pristankom na plebiscit po 15 letni skupni upravi. Toda vse te predloge Jugoslavije in pozikus Varnostnega sveta za sporazumno rešitev tržaškega vprašanja je Italija odklonila.

In po vsem tem De Gasperi danes govori o želji in pripravljenosti Italije za sporazumno rešitev, če to Jugoslavija želi! Ne gre za željo in za namero Italije za sporazumno rešitev, temveč za poizkus, da se Jugoslavija prisili na kapitulacijo pred italijanskimi zahtevami.

«Toda rapalski časi so za vedno minuli, poudarja «Borba». Ne bi bilo slabo zanje, če bi se zavedali dejstva, da je Rapallo pripeljal Italijo do zloma in do kapitulacije leta 1943. Italija se pogosto sklicuje na svoje članstvo v Atlantskem paktu. Toda njeno članstvo je ne moti, da v svojih protijugoslovanskih intrigah paktira s Kominformističnimi napadalci. V rokah italijanske diplomacije atlantski pakt ni instrument obrambe pred napadom, temveč samo sredstvo za uresničenje osvajalnih ciljev Rima. Ko bo to potrebno in koristno za njene osvajalne cilje, bo Italija pozabila na cilje atlantskega pakta in sodelovala s tistimi, zaradi katerih agresivne politike je prišlo do atlantskega pakta. Sveti egoizmi in preseglavanje z ene strani na drugo je tudi danes vodilno načelo rimske diplomacije».

«Borba» na koncu poudarja, da imajo vse te bajke o želji in pripravljenosti Italije za sporazum za cilj, da se zakamuflirajo in na lažji način izvršijo sklepi londonske konference in da se omogoči, da se načrtna zasedba Trsta s strani italijanskih imperialistov izvrši brez motenj.

«Res je, zaključuje «Borba», da se tržaško vprašanje lahko reši samo sporazumno med zainteresiranima državama. Toda sporazum se lahko doseže samo, če se pri tem upoštevajo konkretni pogoji v svetu. Sporazum je nemogoč, če ga ena stran noče in sanja o revanži, o razkosanju Jugoslavije in obnovitvi Mussolinijevega imperija. Tisti, ki je proti sporazumu, je nasprotnik miroljubnih sil in skrit pomagač potencialnega napadalca».

Provokacije sovjetskih satelitov na jugoslovanskih mejah se nadaljujejo. V četrtek opoldne so albanski agenti izvršili 10 km jugovzhodno od Andrijevice novo provokacijo. Dva albanska oficirja v spremstvu civilista sta z obmejne črte streljala na jugoslovansko patrolo, ki je bila 180 metrov od meje, in ranila jugoslovanskega graničarja.

Predvčerajšnjim zvečer je skupina bolgarskih vojakov prodrla 60 metrov na jugoslovansko ozemlje. Ko so naleteli na jugoslovansko zasedo, so bolgarski vojaki izstrelili okoli sto strelov in vrgli štiri bombe, nakar so se umaknili čez mejo.

Danes je prispela v Beograd skupina 51 Amerikancev, med njimi večje število profesorjev, učiteljev, zastopnikov političnih strank in verskih organizacij, ki se želijo seznaniti z gospodarsko in politično strukturo in s kulturnimi pridobitvami Jugoslavije.

Zastopnika nacionalne turistične organizacije Grčije in Zavoda za pospeševanje turizma Jugoslavije sta danes v Beogradu podpisala turistično konvencijo, ki med drugim predvideva enotno turistično propagando in organiziranje obiskov inozemskih turistov.

Danes se je v Zagrebu začela prvo konferenca jugoslovanskih ekonomistov, katere se udeležuje nad 50 uglednih jugoslovanskih gospodarskih strokovnjakov. Konferenca je bila sklicana zaradi analize dosedanjih izkušenj glede novega gospodarskega sistema in proučitve nekaterih nerešenih problemov v zvezi z gospodarskim sistemom.

B. B.

Mosadek obljublja reforme

TEHERAN, 25. — Ministrski predsednik Mosadek je v proglasu, ki ga je danes izdal, obljubil, da bo izvedel reforme v notranjem življenju dežele, «zdaj ko se bliža rešitev kočljivega vprašanja petroleja». Dodal pa je, da nobena reforma ni mogoča, dokler ne bo vzpostavljen red, in je pozval prebivalstvo, naj «se ne ponovijo dogočki zadnjih dni».

Predpoldne je Mosadek sprejel angleškega odpravnika poslov Goerga Middletona in se z njim tričetrt ure razgovarjal. Foreign Office pa je potrdil, da so pri zadnjih neredih manifestanti pretepli dva iranska uslužbenca angleškega veleposlaništva v Teheranu.

Predstavnik ameriškega zunanjega ministrstva je izjavil danes na tiskovni konferenci, da je prejel vesti o protiameriških manifestacijah v Teheranu, dodal pa je, da nima točnejših obvestil. Dejal je, da gre za nacionalistične manifestacije, ki so bile v prvi vrsti naperjene proti bivšemu ministrskemu predsedniku Sultanehu. O govoricah, da je k neredom prispeval obisk ameriškega veleposlanika ZDA pri Sultanehu, je White dejal, da je ta obisk zahteval Sultaneh, ko je prišel na oblast.

Novi Churchillovi ukrepi v angleškem gospodarstvu

LONDON, 25. — Ministrski predsednik Churchill je predložil danes v spodnji zbornici resolucijo, ki zahteva odobritev novih ukrepov, ki jih namerava izvesti angleška vlada, da bi olajšala gospodarski položaj. Podrobnosti o temu še niso znane; o njih bodo razpravljali v spodnji zbornici v torek in sredo.

LONDON, 25. — Kakor je najavil angleški minister za civilno letalstvo, bodo v Londonu v kratkem pričeli uporabljati helikopterje v mestnem prometu. Prve poskuse bodo izvedli v ponedeljek. Poskusi bodo trajali tri tedne.

MIROVNA POGAJANJA V PAN MUN JOMU

Od danes dalje zopet javne seje

TOKIO, 25. — Osemnajsta tajna seja v Pan Mun Jomu je trajala okrog 50 minut. Na tej seji so severnokorejski delegati predlagali, naj bi z jutrišnjim dnem seje postale zopet javne. Predlog so zavezniški delegati sprejeli.

Ob zaključku današnjih razgovorov je vodja zavezniške delegacije general Harrison prebral naslednjo izjavo: Vseh osemnajst sej, ki smo jih imeli na zahtevo Severnokorejcev za zaprtimi vrati, ni rodilo nikakega uspeha in danes nismo prav nič bližji rešitvi vprašanja, nego smo bili 4. julija» Nadalje se je izvedelo, da so Severnokorejci zahtevali na današnji tajni seji, naj bi ne objavili poteka razgovorov dosedanjih tajnih sej do začetka jutrišnjega zasedanja, na kar pa general Harrison ni pristal in je ukazal razdeliti podrobnosti razgovorov zastopnikom tiska.

Harrison je dejal, da so nasprotniki vztrajali na zahtevi, naj Združeni narodi izročijo 116.000 kitajskih in korejskih vojnih ujetnikov, akoravno določeno število teh noče biti repatriirano. Kakor znano, imajo zavezniki v rokah tudi 20.000 kitajskih vojnih ujetnikov. Ponudili so, da bi vrnili 83.000 ujetnikov, med temi 6.400 Kitajcev. Ta številka je bila javljena Sevenokorejcem po izbiri in razdelitvi vojnih ujetnikov. Harrison je poudaril, da v trenutku, ko je zavezniško poveljstvo javilo, da se je 70.000 ujetnikov izreklo za repatriacijo, izbirne operacije še niso bile končane. Ob zaključku je Harrison dejal: «Predlog Severnokorejcev, naj bi zopet pričeli z javnimi sejami, sem takoj sprejel. Ako smo doslej imeli tajna zasedanja, smo storili to zgolj v upanju, da bomo morda na ta način dosegli nekaj uspeha. Popolne podrobnosti o poskusih zavezniškega poveljstva v teh zadnjih tednih, da bi se rešilo vprašanje vojnih ujetnikov, bodo dane na razpolago tisku svobodnega sveta.»

Med današnjo sejo so Severnokorejci predlagali tudi, naj se čimprej sestanejo častniki glavnega stana in pripravijo nov načrt za premirje. Kakor znano, so zadnji načrt za premirje sestavili zavezniki in ga predložili Severnokorejcem 28. aprila. General Harrison je izjavil, da predloga ni sprejel niti zavrnil.

Medtem se je zvedelo, da se je vrhovni poveljnik zavezniških sil general Clark v Okinavi danes sestal s poslanikom ZDA na Japonskem Robertom Murphyjem.

Ameriški letalski strokovnjak polkovnik Gebreski, ki se je pred kratkim vrnil s Koreje v Ameriko, je izjavil, da razpolagajo Severnokorejci v zadnjem času z novo vrsto letala «Super-Mig». Polkovnik pravi, da «Super-Mig» sicer ni nekaj popolnoma novega, vendar da je boljši od navadnih Migov in bolj hiter, ker je opremljen z močnejšim motorjem.

Novica o vabilu ZDA, naj Sovjetska zveza posreduje pri LR Kitajski in Severni Koreji, da bosta spoštovali ženevske določbe o ravnanju z vojnimi ujetniki, je vplivala kakor bomba na udeležence mednarodne konference Rdečega križa v Torontu. Toda uspehi te pobude se ne kažejo kdo ve kako rožnati. Član pekinške delegacije na konferenci Rdečega križa je označil vsebino ameriške note Sovjetski zvezi za smešno, zlasti tam, kjer Američani trdijo, da Severnokorejci postavljajo ujetniška taborišča v bližini vojaških objektov, da se upirajo inšpekciji mednarodne nevtralne ustanove in da ovirajo pošiljanje pomoči ujetnikom.

NEODLOČENA BORBA V CHICAGU med Stevensonom in Kefauverjem

Po drugem glasovanju se še noben tekmec ni približal 616 glasovom, ki so potrebni za investituro - Kefauver vodi - Predsednik Truman je odpotoval v Chicago, kjer se bo zavzel za Stevensonovo izvolitev - Posledice stavke v jeklarski industriji

WASHINGTON, 25. — Konec stavke v jeklarnah je nekoliko odvrnil pozornost javnega mnenja od kongresa demokratične stranke v Chicagu, kjer so danes dvakrat brezuspešno glasovali o izbiri predsedniškega kandidata.

Stavka, ki je trajala 53 dni, je povzročila resen zastoj v mehanizmu ameriškega gospodarskega življenja. Zdaj, ko je končana, se začenjajo odgovorni krogi ukvarjati s statistikami o škodi, ki je nastala zaradi nepopustljivosti delodajalcev.

600.000 jeklarskih delavcev je bilo 53 dni v stavki, pri čemer je šlo v izgubo približno 400 milijonov dolarjev mezd, kar pomeni prav tolikšno zmanjšanje ali redukcijo v vseh proizvajalnih procesih, ki so odvisni od jeklarne, od proizvodnje avtomobilov do izdelave vzmeti za ure. Zaradi tega zastoja sta bila za različno dobo brez dela približno dva milijona delavcev z izgubo mezd, ki jo cenijo na dve milijardi. Izguba v proizvodnji jekla znaša skoraj 20 milijonov ton.

Nekateri poučeni krogi cenijo, da je narodno gospodarstvo zaradi stavke izgubilo skoraj deset milijard dolarjev. Težav pa še ni konec. Poleg tega, da je za ponovno prižiganje visokih peči potrebno nekaj časa, vzbuja vznemirjenje predvsem prevoz železne rude, ki jo prevažajo iz velikih rudnikov na severu ZDA na jeklarsko področje pri Pittsburgu po vodi, po Velikih jezerih, ki so čez zimo zamrznjena. Od sedmih mesecev na leto, ki so primerni za prevoz, sta dva zaradi stavke izgubljena.

Nadaljnje težave pa bo povzročalo povišanje cen jekla za skoraj šest dolarjev za tono, kar je dvakrat več, kot je vlada prvotno nameravala dovoliti. Doslej vlada ni hotela dovoliti večjega povišanja, ker se je bala, da bo to vplivalo na cene vseh kovinskih proizvodov in povzročilo nov inflacionistični val. Toda zaradi vedno resnejših posledic stavke in ker kongres ni hotel vladi dovoliti sekvestra in je tudi sodišče prvotni sekvester razveljavilo, je morala vlada kapitulirati.

Na kongresu demokratične stranke so začeli danes z glasovanjem. Zdi se, da je akcija Kefauver-Harriman proti Stevensonu nekaj zalegla, kajti Stevenson ne pri prvem, ne pri drugem glasovanju ni dobil tistega števila glasov, ki so ga pričakovali, temveč je celo zaostal za Kefauverjem. Vodstvo demokratične stranke torej ni doseglo svojega namena, da se kandidat hitro, skoraj plebiscitarno določi, podobno kot je bilo na kongresu republikanske stranke.

Od prvega glasovanja nihče ni mnogo pričakoval, kajti delegati so bili za to glasovanje vezani na številne krajevne kandidate, ki so jim morali oddati svoj glas. Ti glasovi so bili večinoma oddani s pripombo: «dajem svoj prvi glas...». Pri tem glasovanju je Kefauver dobil 340 glasov, Stevenson 283, Russel 268, Harriman 123 in pol. Sledijo z manjšim številom glasov razni krajevni kandidati. Za investituro je potrebnih 616 glasov.

Pričakovali so, da se bo pri drugem glasovanju položaj spremenil, zlasti da se bo Stevenson znatno okrepil in morda celo prehitel Kefauverja. Vendar se to ni zgodilo in tudi to pot se nihče izmed tekmecev ni približal potrebnemu številu glasov. Kefauver še vedno vodi s 362 glasovi in pol, Stevenson jih ima 324 in pol, Russel 294, Harriman 121, Barkley 78 in pol, Dever 30 in pol, ostali manj. Precej tekmecev je že odpadlo.

Poleg Kefauverjeve trdoživosti je predvsem presenetilo znatno število glasov, ki jih je dobil južnjaški senator Russell.

Prihodnje glasovanje bo na nočni seji (v zgodnjih jutranjih urah po evropskem času).

Guverner Stevenson že vedno trdi, da rajši ne bi bil izvoljen, toda neki njegov zaupnik je izjavil, da «se pripravlja na neizbežno usodo». Vsekakor to Stevensonovo ravnanje ne vpliva pozitivno na priliv glasov v njegov prid.

Kefauver in Harriman, ki skušata skupaj preprečiti Stevensonovo izvolitev, sta se po prvem glasovanju sestala in sklenila, da bosta počakala do konca drugega glasovanja, nakar se bosta spet posvetovala. Zdi se, da bo tisti, ki bo dobil manj glasov, odstopil v korist drugega. Po rezultatih drugega glasovanja bi to moral biti Harriman.

Predsednik Truman, ki je po svojem namestniku glasoval za Stevensona, je danes popoldne odpotoval z letalom iz Washingtona v Chicago, kjer bo po vsej priliki zastavil svoj vpliv v korist Stevensona.

Po drugem glasovanju je vodstvo gasilske službe v Chicagu zahtevalo prekinitev dela, da bi očistili dvorano kupov papirja, ki so se v njej nabrali. Zjutraj se je že vnel kup papirja, ki so ga pa hitro pogasili.

Učinek atomske bombe v Hirošimi

TOKIO, 25. — Komisija, ki ugotavlja posledice atomskih bomb, vrženih v zadnji vojni na Japonskem, je objavila dokument, iz katerega je razvidno, da je atomska eksplozija v Hirošimi 6. avgusta 1945 povzročila smrt 282.000 oseb. Večina teh ljudi je bila pobita takoj, ostali pa so pomrli v naslednjih petih letih. V trenutku eksplozije je mesto Hirošima štelo 400.000 prebivalcev.

Zastrupitev vojakov

VERONA, 25. — V neki vojašnici v Veroni se je 50 vojakov zastrupilo s pokvarjenim mesom. 27 so jih takoj prepeljali v bolnišnico, kjer so jim nudili zdravniško pomoč ter jih potem 20 odpustili; sedem vojakov pa se je moralo podvreči nadaljnjemu zdravljenju v bolnišnici.

WINCHESTER, 25. — 21-letni John Thomas Straffen, ki je umoril tri dekleta, je bil danes obsojen na smrt.

NAGIB ZAČENJA S ČIŠČENJEM

Aretiranih je bilo več generalov in policijskih funkcionarjev. Razgovor med Maher pašo in angleškim odpravnikom poslov. Mountbattenov obisk odložen. Tanki po kairskih in aleksandrijskih ulicah

KAIRO, 25. — 36 ur po Nagibovem državnem udaru je Ali Maher paša sestavil novo vlado, nekoliko kasneje pa je bil Nagib imenovan za generala in uradno postavljen za vrhovnega poveljnika egiptovske vojske.

Maher in njegova vlada sta včeraj zvečer prisegla kralju Faruku. Ministri so se takoj nato sestali na dolgi konferenci, na kateri so govorili, kot je nato izjavil Maher, o ureditvi položaja. Nova vlada je sestavljena iz neodvisnih. Zdi se, da Maher ni mogel v kratkem času uresničiti svojih načrtov o sestavi koalicijske vlade, za kar bi bila verjetno potrebna dolgotrajna pogajanja. Večina novih ministrov je že bila v Maherjevi vladi, ki je bila sestavljena v februarju. Maher paša je postal glavni vojaški guverner Egipta; ta naslov pripada običajno ministrskemu predsedniku. Vlada je sklenila prekiniti poletno bivanje v Aleksandriji in se v ponedeljek vrniti v Kairo.

Predpoldne je uradno poročilo naznanilo, da so vojaške oblasti včeraj aretirale skupino častnikov vojske in policije, ki «so nameravali motiti javni red in mir». Večina aretacij je bila izvršena to noč. Med aretiranci so general Ahmed Talaat bej, poveljnik policije v Kairu, general Mohamed Imam Ibrahim, načelnik politične policije, in polkovnik Tavfil el Sayed, načelnik posebnega oddelka pri kairskem policijskem guverherju. Aretiran je bil tudi državni podtajnik na notranjem ministrstvu Abdel Moncef Mahnud paša. Včeraj popoldne pa je bilo aretiranih 8 častnikov iz posadke v Aleksandriji. Njihova imena niso bila objavljena.

Na izpraznjeno mesto državnega podtajnika za notranje zadeve je bil imenovan Abdel Rahman Ammar bej.

Vojska je danes zasedla vse strateške točke v Aleksandriji. Posadka v tem mestu je bila od 22. julija v vojašnicah. Danes pa so po ulicah krožili oklepni avtomobili in po mestu so bile postavljene številne straže. Nad mestom letajo letala na reakcijski pogon.

Zdi se, da te vojaške demonstracije ni zakrivil noben poseben incident, temveč da gre — kot pred tremi dnevi v Kairu — za simbolično gesto v dokaz, da posadka Aleksandrije podpira gibanje generala Nagiba.

Nagib je imel tiskovno konferenco, med katero je izjavil, da ustavni položaj kralja Faruka ni sporen. Dodal pa je: «Egipt je ustavna monarhija. Naš namen je, dati deželi najboljšo možno upravo pod okriljem ustave. Doslej je uprava, v veliko škodo dežele, slabo delovala zaradi parazitov, ki so izzivali nerede». Nagib je nato zatrdil, da so vse vojaške enote, vključno letalstvo, mornarico, obalsko stražo in obmejne čete, privržene njegovemu gibanju.

Tudi po kairskih ulicah so se danes spet pojavili tanki, ki so v dolgi koloni vozili skozi mesto. General Nagib je obvestil poveljnika aleksandrijskega področja, da je nekaj enot vojske na poti v Aleksandrijo, da okrepijo posadko.

V dobro obveščenih krogih trdijo, da je pomočnik angleškega vojaškega atašeja, major Tomlyn, obiskal generala Nagiba in mu zagotovil, da se Angleži ne bodo vmešavali v sedanji položaj v Egiptu.

Angleški odpravnik poslov Creswell pa se je več kot eno uro razgovarjal z ministrskim predsednikom Ali Maher pašo. Po razgovoru Creswell ni hotel dati nobene izjave. Takoj nato se je egiptovski ministrski svet sestal na nujni seji.

Predstavnik vojske je sporočil, da so v Marsa Matruhu, nedaleč od meje med Egiptom in Libijo, aretirali generala Huseina Sirry Amer beja, poveljnika obmejnih straž, in letalskega komodorja Tassana Aker beja. Oba sta nameravala z letalom pobegniti v Libijo, vendar sta morala zasilno pristati. Huseina Sirry Amer beja so iskali že od začetka državnega udara. Pobegnil je iz svojega stanovanja, ko so ga prišli aretirat.

Zanimiva vest prihaja tudi iz Londona. Družba Anglo-Egiptian Oilfields Ltd. je sporočila, da je Hussein Sirry paša, bivši egiptovski ministrski predsednik, odstopil iz izvršnega odbora družbe.

Obisk admirala lorda Mountbatena v Egiptu, ki bi moral biti te dni, je bil odložen. Vrhovni poveljnik angleških čet na Srednjem vzhodu, general Sir Brian Robertson, pa je z letalom odpotoval iz Anglije v svoj glavni stan, ki je v Fayedu (področje Sueškega prekopa).

Kot je izjavil predstavnik Foreign Officea, se bo angleški veleposlanik v Egiptu, Sir Ralph Stevenson, verjetno prihodnje dni vrnil v Kairo. Stevenson je danes prišel v London iz severne Francije, kjer je bil na počitnicah, in se razgovarjal z Edenom o razvoju položaja v Egiptu.

Obisk sudanskega politika Mahdi paše, ki bi moral priti te dni v Egipt je bil dokončno odložen. Mahdi bi moral že jutri odpotovati iz Hartuma v Aleksandrijo kjer bi ga moral sprejeti kralj Faruk. V Egiptu so si mnogo obetali od tega obska in pričakovali možnost pomirjenja z Londonom v vprašanju Sudana. V uradnih krogih pravijo, da v sedanjem trenutku egiptovska vlada ne bi mogla posvetiti dovolj časa razgovorom o Sudanu.

Sovjetska agencija Tass pa je danes zatrdila, da je «vzpostavitev vojaške diktature v Egiptu priprava na pristop Egipta k predvidenemu poveljstvu za Srednji vzhod».

Državni udar v Egiptu: Nagib (levo) in Maher paša.

POSARJE - KAMEN SPOTIKE v izvajanju Schumanovega načrta

Francosko-nemška nesoglasja o Posarju so skoraj povzročila neuspeh konference šestih ministrov - Do septembra se bodo skušali dogovoriti o „evropeizaciji" Posarja

PARIZ, 25. — Konferenca šestih zunanjih ministrov Schumanovega načrta se je končala danes v zgodnjih jutranjih urah in le v zadnjih minutah so dosegli začasen sporazum, ki je preprečil neuspeh. Sporazum je v tem, da so odložili konferenco do 15. septembra, do takrat pa bosta Francija in Nemčija poskušali urediti kočljivo vprašanje Posarja.

Poročilo, ki je bilo izdano danes zjutraj, pravi, da je pogodba o ustanovitvi evropske skupnosti premoga in jekla začela veljati 25. julija 1952 in da so na konferenci govorili o ukrepih za izvajanje pogodbe. Konferenca se je seznanila z delom začasne komisije, ki jo predvideva pogodba, in odobrila njena priporočila glede uradnih jezikov, razdelitve sedežev proizvajalcev in potrošnikov v posvetovalnem odboru, glede statusa članov visoke oblasti in razsodišča itd. Visoka oblast in razsodišče bosta začeli delovati 10. avgusta, še pred tem pa bodo sporočili imena predsednika, podpredsednika in članov. Predsednik bo Francoz Monnet.

Poročilo nadaljuje z zatrdilom, da bo izbor stalnega sedeža «poola» odvisen od rezultata razgovorov med Francijo in Nemčijo o predlogu «evropeizacije» Posarja. Medtem bosta visoka oblast in razsodišče začeli delovati v Luksemburgu. Skupščina pa se bo 10. septembra prvič sestala v Strassburgu.

Za predsednika razsodišča je bil imenovan Italijan Massimo Pilotti. Ta sklep je pomenil precejšnje presenečenje, predstavlja pa kompromisno rešitev med francoskim in nemškim tekmecem. Začasni sedež visoke oblasti pa bo Luksemburg.

Vprašanje Posarja — o katerem sta se danes že začela razgovarjati francoski zunanji minister Schuman in podtajnik v zahodnonemškem zunanjem ministrstvu prof. Hallstein — je skoraj povzročilo neuspeh konference. Do razpravljanja o Posarju je prišlo ob predlogu, naj se določi Saarbruecken glavno mesto Posarja, za stalni sedež glavne oblasti. Konferenco je rešil pred polomom samo predlog, naj se diskusija o tem odloži do 15. septembra, do takrat pa naj Francija in Nemčija poskušata doseči sporazum o francoskem predlogu «evropeizacije» Posarja.

Načelnik tiskovnega oddelka zahodnonemške zvezne vlade, Felix von Eckard, je izjavil danes popoldne, da bi bil kancler Adenauer zelo zadovoljen, če bi s francosko-nemškimi pogajanji mogel prispevati k ureditvi posarskega vprašanja. Dodal je, da evropski statut Posarja ne bi moral nujno biti provizoričen statut, temveč bi lahko služil kot osnova za dokončno ureditev vprašanja z mirovno pogodbo. Vendar postavlja Bonn za ureditev posarskega vprašanja še vedno svoj pogoj, ki je doslej preprečeval nadaljevanje pogajanj s Francijo: izvolitev novega parlamenta v Posarju. Bonn trdi, da sedanji parlament ni bil svobodno izvoljen in da ne izraža volje prebivalstva. Tudi na včerajšnji seji konference šestih je Adenauer zahteval od francoske vlade «spremembo političnih pogojev v Posarju».

Po začetku veljavnosti pogodbe o evropski skupnosti premoga in jekla so predstavniki držav podpisnic londonskega sporazuma od 28. aprila 1949 (s katerim je bila ustanovljena mednarodna oblast za Porurje) podpisali danes na francoskem zunanjem ministrstvu sporazum, ki predvideva postopno likvidacijo tega organizma.

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

Danes, sobota 26. julija
Ana, Dobrina
Sonce vzide ob 4.41, in zatone ob 19.41. Dolžina dneva 15.00. Luna vzide ob 9.05, in zatone ob 21.23.
Jutri, nedelja 27. julija
Pantaleon, Dušan

S spomenicami ne bodo rešili vprašanja brezposelnosti vajencev

Zakaj ne poskrbe vsaj za njihovo strokovno izobrazbo z obrtno nadaljevalnimi tečaji in šolami? Občinske oblasti ne posvečajo nič skrbi brezposelnim vajencem, čeprav jih je po sami uradni statistiki kar 544

GORICA, 25. — Pri zadnji seji pokrajinskega sveta je svetovalec Vodice sprožil vprašanje brezposelnih obrtniških vajencev, ki jih je v goriški občini kar 544. Številka, s katero je Vodice podprl svojo vlogo v zvezi z brezposelnostjo v vajeniških vrstah, ni točna, ker je brezposelne mladine v naši občini dejansko mnogo več. Ni naš namen, da bi tu razpravljali, koliko je brezposelne mladine, temveč poglobili se bomo v vzroke brezposelnosti vajencev in razsodili, kaj je krivo, da niso ti mladoletniki več deležni strokovne izobrazbe in kdo nosi odgovornost za to.

Občinska uprava se je na zadnji seji občinskega sveta za vselej rešila tega vprašanja s spomenico pristojnim oblastem v Rimu in izjavo, da senat že pet let pripravlja zakon, ki bo končno rešil to vprašanje. Pet dolgih let, v katerih je na stotine dečkov, ki so postopali z rokami v žepu, doraslo v polnoletne mladeniče. Toda z zakonom v prid obrtniškim vajencem ne bo to vprašanje še rešeno, kajti v Rimu rešujejo vsak problem zelo na grobo in tudi preden pride do take površne rešitve, bo treba še precej časa.

Zato vprašujemo šolske občinske in pokrajinske oblasti, kaj so do danes ukrenile, da bi vsaj omilile brezposelnost obrtniških vajencev? Koliko so se do danes pobrigale, da bi po cestah tavajoča mladina lahko prišla vsaj do primerne izobrazbe v obrtnih nadaljevalnih šolah? Z gotovostjo lahko rečemo, da zelo malo ali pa nič! To še posebno občuti mestna okolica, h kateri spadajo Štandrež, Podgora, Pevma in Oslavje, da ne govorimo o ostalih slovenskih vaseh, kjer živi mladina brez vsakega upanja na zaposlitev in strokovno usposobljenost. Šolske, občinske in pokrajinske oblasti naj se ne izmikajo svoji vesti z izgovorom, da je to problem, ki tare vso državo in je najbolje torej počakati na vladno rešitev. Tak izgovor je plehek. Svetujemo jim, naj pogledajo od časa do časa v svoje arhive in prelistajo blagajniške knjige in ugotovile bodo, da je imela včasih mladina vso zaslombo pri vseh oblasteh, od obrtniškega inšpektorata do najnižje organizirane občinske enote. Če pa so te dokumente zapravile, naj stopijo do spoštljivega ing. Renata Pensa, ki je kot bivši inšpektor obrtno nadaljevalnih šol posvetil veliko skrb vajeniški mladini in se neštetokrat pozanimal celo za posameznike. Ing. Penso jim bo lahko odgovoril na vse njihove izgovore. Gospodje, šolski skrbniki, občinski in pokrajinski upravitelji, povejte nam, kje naletimo danes v naši okolici na vzorno urejeno obrtno nadaljevalno šolo s skrbnim in strokovno usposobljenim učiteljstvom, ki ni mladine samo izučilo v raznovrstnih poklicih, temveč ji poiskalo tudi zaposlitev? Vajenci raznih strok, kakor mehaniki, električarji, mizarji, zidarji, pečarji itd. so ob večernih urah po praktičnem delu pri podjetju ali obrtniških mojstrih obiskovali obrtno nadaljevalne šole, kjer so jim nudili vso teoretsko podlago v strokovnem risanju, obrtnem računstvu, spisju itd.

Tri polna leta je obrtno nadaljevalna šola spremljala z nasveti in temeljitim poukom praktično delo posameznih vajencev in jih pripravila za pomočniški izpit. Kako so vajenci z veseljem obiskovali šolo in so bili navdušeni za svoje učitelje, vam bodo še danes znali povedati starejši obrtniki v mestu in na deželi. Oni sami iz njihove lastne izkušnje vam bodo lahko povedali, kako so podobne šole za vzgojo mladine nadvse potrebne.

Zakaj ni danes več teh šol? Teh šol ni več, ker tudi vanje je posegla roka raznarodovalcev, ki so te šole odpravili samo zato, ker so na njih poučevali v slovenščini. Ti zločinski raznarodovalci, ki so vrgli našo mladino na cesto in ji uničili bodočnost, se še danes mirno sprehajajo po mestu. To so ljudje brez čuta odgovornosti in brez vesti, ki se jim še danes pozna na čelu odtis črnega fesa. Ti niso upropastili samo države in našega šolstva, temveč tudi obrtno nadaljevalne šole, o katerih ni več duha ne sluha. Kakšne posledice je rodilo krvniško znašanje nad našim šolstvom to naši vajenci danes najbolj občutijo in naj bo njihova beda, za katero vsi kažejo samo veliko sočustvovanja, sedanjim oblastem v opozorilo, kam vodi šovinizem in narodna mržnja.

Na stotine vajencev v Gorici, Podgori, Pevmi, Oslavju, Štandrežu in podeželju danes čaka, kdaj bodo oblasti blagovolile popraviti krivice, ki jih je fašizem zagrešil nad našim ljudstvom.

V. N.

V GORICI NISO PROSLAVILI OBLETNICE PADCA FAŠIZMA

Zato pa zelo radi proslavljajo razne obletnice «zmag»

GORICA, 25. — V pripravah za proslavo 16. septembra, dneva priključitve Gorice k Italiji in vkorakanja «junaške in prerojene» italijanske vojske, ki je štiri leta in nekaj dni pred njenim «slavnim povratkom» preoblečena v stare cunje zapustila naše mesto in našo deželo, je italijansko šovinistično časopisje pozabilo na 25. julij.

Popolnoma je prezrlo tisti jasen dan, ki je za Slovence pomenil rešitev izpod tiranove pete, za Italijane pa konec režima, ki je bil največja sramota, kar jih zgodovina pomni.

Sovinistična Gorica ni danes razobesila zastav, ki se zračijo ob vsaki obletnici pohodov in «zmag» cunjastega imperializma. Seveda bi bilo to preveliko protislovje proslavljati «svetle dneve» in dan obsodbe proslulega režima hkrati. Oblasti niso odredile praznika ne v uradih ne trgovinah, tako da so šovinisti lahko v delu našli pozabo na prvi in odločilen udarec, ki so ga napredne sile zadale njihovemu priljubljenemu režimu, kateremu so v srcih še zmeraj zvesti in očito ali pod krinko krščanskih demokratov ob vsaki priliki poveličujejo in izvajajo njegova načela.

Sovinistična Gorica je šla mimo tega dneva, ki ga bodo slovenski narod zlasti pa goriški Slovenci proslavljali vse dotlej, dokler ne bodo zaceljene rane, ki jim jih je fašistični krvolok zadal in ne bodo zabrisani zadnji sledovi prizadetih nam krivic.

Izlet SPD v Karnske Alpe

Slov. plan. društvo vabi vse člane in prijatelje na izlet v Karnske Alpe. Cilj izleta bo vrh Sernia.

Odhod z avtobusom s Travnika danes 26. t. m. ob 14.30.

LITERARNO DRUŠTVO „RISULTIVE" DOKAZ FURLANSKEGA PRERODA

Na zborovanju tega društva smo se seznanili z novimi deli mnogih mladih furlanskih pisateljev

Med Furlani je neka novost, in sicer literarno društvo «Risultive». Na nekem zborovanju tega društva, o katerem je naš časopis že pisal, smo ugotovili da mladi ljudje v «Risultive» ne gojijo do Furlanije takih čustev, kakršna nekateri pripisujejo bolj ali manj starim članom zaslužnega Furlanskega filološkega društva. Pravijo, da je Furlanija, ki jo predstavlja Filološko društvo, malce stara in povezana z XIX. stoletjem Zoruttija, z njegovimi «cjavedai», «zefirez» in «lums» ter s slavčki, ki pojejo ob luninem svitu. Nasprotno pa je v San Daniele, kjer je bilo zadnje zborovanje literarnega društva «Risultive», močno peklo sonce, tako, da je eden izmed mladih književnikov dejal, da ni bilo treba prižigati luči. Te besede so imele polemičen pomen, saj je znano, da so stari Furlani uporabljali geslo o «prižgani luči». Neki drugi mladi literat je na tem zborovanju dejal, da se človeku zdi, da prisostvuje pogrebu, če posluša kako stari Furlani proslavljajo Furlanijo.

Potemtakem ne bi bili dve Furlaniji: t. j. Furlanija pesimistov, in sicer onih, ki gledajo nanjo s svojimi izkušnjami in s svojo starostjo; in Furlanija mladih, ki pravijo, da je treba prepustiti pobude njim. Saj so mladi ljudje polni optimizma, čeprav nimajo tolikih izkušenj, kakor nekatere osebnosti iz Filološkega društva, ki so prav zaradi svojih izkušenj žalostni. Sicer moramo stvari postaviti na njihovo mesto, saj se niso v San Danielu zbrali sami mladeniči ali gospodične, marveč tudi ljudje pri 40 ali celo 50 letih.

Člani društva «Risultive» pač drugače gledajo na stvari in gre skoraj za nekako polemiko s propadanjem in smrtjo in jasno je, da je mnogo bolj močan polemičen argument rojstvo, t. j. uveljavljenje novih pisateljev in kritikov. Zato pa je zborovanje društva «Risultive» v San Danielu bilo polno optimizma in življenja ter so se med seboj mladi pisatelji prav dobro razumeli z najmlajšimi, ki so se šele sedaj pojavili.

Na dan sv. Petra popoldne je nekdo izmed ustanoviteljev «Risultive» pri mizi v hotelu «Roma» v San Danielu dejal, da ni prav nič upravičena žalost starih Furlanov. Nato so brali dela devetih novih pisateljev, med katerimi so bila tudi še neobjavljena dela. Tu ne bomo ocenjevali kritično tega, kar so mladi pisatelji prebrali. Na vsak način pa lahko povemo, da so bili poslušalci navdušeni in iznenadeni. Poleg tega pa bi bila tudi vsaka kritična ocena spričo tolikih del in tolikih avtorjev težka. Naj le omenimo prozo Lorenza Sneidera, ki je polna dramatične skladnosti, fantastične verze Pavle Baldisera, preprosti in iskreni humorizem Angela Covazzija ter grenki nasmeh Rieda Puppa. Temu je treba še dodati sarkazem Olmara Muzzolinija. Omenimo naj še mično in žalostno poves: Luigia Ciccerija in cinično prozo Alana Brusinija. Končno naj omenimo še verze Marije Forte, ki je že zelo znana v Furlaniji in ki jo lahko primerjamo z Enniem Totisom, čeprav imata vsak svoj poseben literarni izraz in slog.

Vse te nove pisatelje bomo spoznali iz novih krajevnih publikacij, saj so nam obljubili, da bodo svoje stvari kmalu objavili. Pojav teh novih pisateljev je treba pozdraviti, saj prav njih navdušeno delo potrjuje bolj kot kateri koli druga stvar življenjsko moč Furlanije, katere priča je prav literarno društvo «Risultive», ki se noče zadovoljevati s staro «lučko», marveč hoče, da se razmahne novi plamen. To društvo vsekakor gleda v bodočnost in pomeni dokončni pokoj starih tradicij iz prejšnjega stoletja, ki so dejansko že 50 let za nami. Časi romantike so namreč minuli in življenju je treba pogledati stvarno v oči.

„Romeo in Julija" v Trstu

GORICA, 25. — Slovensko narodno gledališče v Trstu, priredi dne 1., 2. in 3. avgusta zvečer na prostem na Stadionu I. maj Shakespearovo dramo «Romeo in Julija».

V soboto 2. avgusta zvečer organizira Zveza slovenskih prosvetnih društev v Gorici avtobusni izlet v Trst k drugi predstavi. Vpisovanje in pojasnila na sedežu v Ul. Ascoli 1-I.

Predujem kmetovalcem

Pokrajinsko nadzorništvo za poljedelstvo sporoča, da so podružnice Pokrajinskega kmečkega konzorcija v Gorici, Krminu, Gradiški, Romanju in Pierisu začele izdajati bančna nakazila, s katerimi bodo kmetovalci lahko dvignili pri mestni hranilnici v Gorici predujem v znesku 1000 lir za vsak oddan stot pšenice.

Kmetovalci, ki so že prejeli predujem 5000 lir, naj prinesejo s seboj rumeno potrdilo.

KINO

VERDI. 17: «Rdeči pesek», K. Douglas in V. Mayo.
VITTORIA. 17: «Dolina Monsonov», J. Wayne.
CENTRALE. 17: «Ciklon», J. Tufts in B. Britton.
MODERNO. 17: «Krivda lady Conseidine», I. Bergman in J. Cotten.
ESTIVO. 21: «Ogenj za rameni», V. Mayo in G. Mc Rae.
Na prostem v Štandrežu, 21: «Tajnostni vrt», M. O'Brien in H. Marshall.

Skrb za furlanske izseljence bo naloga nove emigrantske ustanove

Izhajal bo tudi nov mesečnik, ki bo povezoval izseljence z njihovo domovino

Furlani morajo že dolgo časa hoditi po svetu s trebuhom za kruhom. Prav zato nahajamo tudi v furlanski narodni pesmi mnogo žalostnih motivov, ki govorijo o težkem slovesu od furlanske zemlje, saj je znano da jo Furlani zelo ljubijo. Zato je razumljivo, da so žalostni, ko morajo zapustiti svojo ženo, otroke in domače ognjišče, da si zaslužijo svoj vsakdanji kruh, ki jim ga «mala domovina» ne more dati.

Videmska pokrajina šteje okoli en milijon prebivalcev. K tem je treba še prišteti Furlane iz goriške pokrajine, toda prav tako visoko število jih je raztresenih po vsem svetu. Na tisoče družin se je dokončno nastanilo v inozemstvu, zlasti v Ameriki. Mnogo jih je tudi v Franciji. Na tisoče delavcev je dolgo let odsotnih z doma. Na desettisoče pa jih hodi na sezonska dela čez mejo.

Da se ohranijo žive vezi med temi izseljenci in njihovo domovino, se poraja sedaj v Furlaniji ustanova, ki bo skušala reševati razna vprašanja izseljencev in ki bo trda vez med njimi in Furlanijo, in sicer Ustanova furlanskih izseljencev v svetu.

Ta ustanova, o kateri smo že nekoč pisali, bo najprej poskrbela za štetje Furlanov, ki živijo izven meja «male domovine». Poleg tega bo preštela tudi sinove Furlanov, ki so njeni v inozemstvu ter družine. Pri tem se bo obrnila za pomoč na ustanove, ki že obstajajo v inozemstvu, kakor n. pr. v New Yorku, v Buenos Airesu, v Avstraliji itd.

Tako bodo lahko ugotovili, koliko Furlanov živi izven dežele, koliko časa, kaj delajo, kako živijo, katera področja lahko nudijo laže zaposlitev izseljencem in kakšna naj bo zaposlitev.

Doslej so raznim furlanskim kolonijam v inozemstvu tu pa tam pomagali le kakšni duhovni kakor n. pr. kaplani na ladjah, zlasti tistih, ki vozijo v Argentino. Poleg tega so se oglasili pri njih tudi razni misijonarji. Na ta način so mnogi Furlani ohranili svoje vezi z domovino in se niso potujčili.

V tujini so furlanski delavci ustanovili tudi razna društva in zadruge, ki skrbijo za gmotni in kulturni razvoj njih samih in njihovih družin. Sedaj je vprašanje v tem, da se širokopotezno poveže vsa dosedanja materialna in moralna pomoč, da se okrepijo vezi z domovino ter da se združijo tudi oni posamezni Furlani, ki so bili doslej prepuščeni sami sebi. Sedaj bodo začeli tudi objavljati mesečnik, ki bo vzdrževal stike med družinami v Furlaniji ter izseljenci in prinašal razne vesti o življenju in delu teh izseljencev. Poleg tega bo ta časopis proučeval tudi vsa številna vprašanja, ki nastajajo iz problema emigracije, pri čemer bodo velike važnosti izkušnje samih izseljencev.

S to novo ustanovo bodo sodelovale tudi pokrajinske in okrožne oblasti, na pomoč pa bodo morale priskočiti tudi bančne ustanove. Tudi Furlansko filološko društvo bo pripomoglo k uspehu ustanove ter bo v ta namen oktobra meseca sklicalo sestanek vseh furlanskih županov.

Zlomila si je gleženj

GORICA, 25. — Včeraj zvečer je šla 32-letna Adelija Fasano iz Korza Verdi 3 na obisk k sorodnikom. Z njimi se je pomudila nekaj časa, nakar se je odpravila domov. Na dvorišču zaradi teme ni opazila velikega kamna, v katerega se je zaletela in padla. Njeni sorodniki so ji pritekli takoj na pomoč in poskrbeli za njen prevoz v bolnico Brigata Pavia, kjer so zdravniki ugotovili, da si je ženska pri padcu zlomila desni gleženj. Ozdravela bo v 40 dneh.

Hud karambol motociklistov ki je k sreči dobro končal

GORICA, 25. — Zvedeli smo danes, da sta včeraj zjutraj dva goriška motorista za las ušla hudi nesreči, ki se je pripetila pri Vidmu.

V tovorni avtomobil tvrdke Dosadel iz Trevisa, ki je prihajal iz Vidma s tovorom žita, namenjenega za v karnsko zadrugo, sta na znanem križišču Nadali pri Vidmu trčila dva goriška motorista. Mimoidoči so ob pogledu na nesrečo kar zastrmeli. Takoj pa je bilo videti, da sta motorista ušla skoraj nepoškodovana iz nesreče. Spretnost šoferja in prisotnost duha sta pravočasno preprečila, da ni težko kolo avtomobila zmečkalo motorista. Njuno vozilo je seveda hudo poškodovano. Mladeniča sta se ustavila v bližnji gostilni, dokler se nista dokončno otresla groznega strahu, nakar sta se lahko vrnila domov.

Zgubila je zlato zapestnico

GORICA, 25. — Danes zjutraj je prišla na goriško kvesturo 34-letna Fontanini Marija por. Volgiano iz Ul. Mazzini, ki je javila agentom javne varnosti, da je zgubila zlato zapestnico. Dalje je ženska izjavila, da je zapazila izgubo zapestnice na Korzu Verdi.

Izpil je po pomoti kisikovo vodo

GORICA, 25. — Včeraj zjutraj je 4-letni Jurij Plaz iz Ločnika vzel iz omare neko steklenico, v kateri je mislil, da je zdravilo. Izpil je nekaj požirkov, toda nenadoma ga je začelo grlo tako močno žgati, da je začel od bolečin kar kričati. Na ta klic je takoj pritekla njegova mati, ki je takoj razumela, za kaj gre. Brez odlašanja je telefonsko obvestila Zeleni križ, katerega rešilni avto je pripeljal malega Jurija v mestno bolnico Brigata Pavia. Tu so mu zdravniki takoj sprali želodec. Dečka so pridržali v bolnišnici, kjer se bo moral zdraviti približno 10 dni, če ne nastanejo kakšne druge komplikacije.

Širite in čitajte Primorski dnevnik!

Za raznarodovanje imajo denar za razna nujna dela ga pa ni

Kdaj bodo popravili pokopališči v Zavrhu in Podbrdu?

Že dolgo je od tega, ko so javili, da je vlada določila nekaj milijonov lir za popravilo pokopališč v Podbrdu in Zavrhu v Terski dolini. To je namreč bilo poleti leta 1950. Tedaj so upali, da se bodo dela začela naslednjo zimo. Prišlo je novo poletje, časopisi so zopet pisali o stvari, toda denarja ni bilo od nikoder. Sedaj smo v letu 1952, toda nihče več ne govori niti o popravilu pokopališč v omenjenih dveh vaseh občine Brdo. Tako se zdi, da ne moremo s te strani prav nič upati.

Zdi pa se, da sedaj pripravljajo druga dela, vsaj propagandistično. Pred kratkim je prišel v Tersko dolino poslanec Carron, ki ga je spremljalo nekaj ljudi, da bi skupno proučili, kako naj bi čimprej dokončno raznarodili prebivalstvo v Terski dolini. Vse kaže, da so sklenili takoj začeti z gradnjo novih šol v Podbrdu in Zavrhu.

Nihče ne dvomi o potrebi teh del, kajti jasno je, da šole ne morejo ostati v nedogled v nezdravih poslopjih, v katerih so sedaj. Toda oblasti so sklenile napraviti ta korak, ker so ugotovile, da se tu prebivalstvo upira popolnemu raznarodovanju in da se tu nasprotno slovenska narodna zavest vedno bolj krepi in širi, čeprav je Terska dolina najbolj na zapadu Beneške Slovenije. In prav šole naj bi po zamisli šovinistov zaustavile krepitev narodne zavesti, ali pa ta razvoj celo uničile. Zanje je namreč krepitev slovenske zavesti «škodljiva za državno enotnost ter predstavlja za državo celo nevarnost».

Temu se ne smemo čuditi. Kobarid je še vedno živo v spominu vodilnih italijanskih ljudi in je našim krajem zelo blizu. Prav zato pa se ti voditelji prestrašijo vsakega, še tako majhnega oblačka na našem nebu. To je seveda čut manjvrednosti, žal pa mora nositi njegove posledice prav beneško slovensko ljudstvo.

Ali so tudi demokristjani za deželno avtonomijo?

Na uveljavljenje ustavnih določb so se spomnili šele sedaj, ko jim teče voda v grlo

Tudi v Furlaniji so začeli govoriti o upravni avtonomiji s posebnim statutom. Glede tega smo že pisali o stališču, ki ga je zavzel odvetnik Candolini, še prav posebno pa smo poudarili besede senatorja Tessitorija v prid te avtonomije in statuta.

K temu pa je treba dodati še marsikaj. Predvsem naj omenimo važen članek političnega tajnika krščanske demokracije v Furlaniji dr. Berzantija ki pravi: «Ker je ustava potrdila našo pravico do posebnega statuta in ker je redna avtonomija ki jo uživajo druge dežele zelo pičla in je skoraj ni, bi bilo neodpustljiva neumnost že dejstvo, če ne bi zahtevali izdatnih gospodarskih ugodnosti in boljšega upravnega delovanja, ki bi za našo deželo izvirali iz odobritve posebnega statuta, do katerega ima pravico. Za tako neumnost bi naše ljudstvo prej ali slej zahtevalo od nas račun».

In res bi se lahko prej ali slej pripetilo, da bi morali sedanji parlamentarci in voditelji demokristjanov v Furlaniji poslušati na svojih kongresih in skupščinah ostre očitke ter doživljati poniževalna glasovanja, ker niso znali zahtevati in doseči tega, kar je vsem resničnim Furlanom močno pri srcu. Lahko bi se tudi zgodilo, da bi krščanska demokracija, ko se bo zopet predstavila na političnih volitvah, naletela na borbenega konkurenta, ki bo pripravljen na odločno borbo, kajti vsi vedo, da bi spričo krepitve fašističnega mišljenja šla vsa avtonomija po vodi, če se avtonomisti na prihodnjih volitvah ne bi močno uveljavili. Vsega tega se sedaj demokristjani zavedajo ter skušajo zato dokazati, da so tudi oni za avtonomijo, čeprav so doslej to vprašanje vedno zanemarjali.

Roka mu je zašla med zobovje stroja

GORICA, 25. — Huda nesreča se je danes zjutraj pripetila 31-letnemu delavcu Timunin Brunu iz Gradiške, ki je zaposlen pri tvrdki Makuc v Ul. Blaserna. Ko je kot običajno delal pri svojem stroju, mu je roka zašla med zobovje. Na vpitje Timunina so takoj pritekli delavci, ki so ustavili stroj. Medtem je prišel rešilni avto Zelenega križa, ki je ponesrečenca odpeljal v mestno bolnico Brigata Pavia, kjer so zdravniki ugotovili, da mu je stroj odtrgal prvi členek palca leve roke. Ozdravel bo v 20 dneh.

Požar v bolnišnici

GORICA, 25. — Mestni gasilci so včeraj okrog poldne morali v bolnišnico Fatebenefratelli v Ul. Diaz, kjer se je malo prej vnel požar. Te dni napeljujejo v bolnici centralno kurjavo in ko so nekateri delavci varili cevi, je nenadoma ogenj zajel lesene tramove. Pomoč gasilcev je prišla nemudoma in tako pogasila še poslednje plamene. Tako se je požar zaključil le s strahom bolnikov, ki jih je ta vest precej vznemirila.

IZ TRŽAŠKEGA DNEVNIKA

Z OBISKA PO TRŽAŠKIH KOLONIJAH V SLOVENIJI

TRŽAŠKI OTROCI V KAMNIKU so zdravi, zadovoljni in srečni

Takoj za poslopjem, kjer otroci prebivajo, so travniki in gozdovi - Odlična hrana - Dobro razpoloženje in navdušenje otrok

Številčno najmočnejša kolonija tržaških otrok, ki so na počitnicah v Sloveniji, je v Kamniku. V industrijski šoli, ki je iz mesta oddaljena okoli 15 minut, je nastanjenih 187 otrok, med njimi 32 dečkov in 105 deklic. Ker je bil Kamnik pri našem obisku kolonij nekako najbolj od rok, smo si najprej ogledali to kolonijo, kjer prvič gostujejo tržaški otroci.

Tik pred mestom zavije z asfaltne ceste ozka pot na desno med sadovnjake in travnike, za katerimi se dvigujejo z gozdovi poraščeni hribi. Pot pripelje potnika do velikega belega poslopja, pred katerim je z drobnimi kamenčki posuto dvorišče, na drugi strani pa ga obdaja velik travnik, ki ga omejuje struga Kamniške Bistrice. Na dvorišču so se v senci igrali dečki, deklice pa so bile prav takrat na kosilu. Vstopili smo v veliko in zračno jedilnico. Za mizami so sedele deklice in ropotale po krožnikih, okoli njih so se sukale postrežnice in delile palačinke. Gostoljubni upravnik nas je takoj povabil na kosilo, kar smo z veseljem sprejeli. Kosilo: mineštra z zelenjavo, dve veliki palačinki, pol litra kuhanega sadja. Siti smo vstali od mize in se kasneje čudili nekaterim dečkom, ki so lahko pojedli tudi štiri palačinke!

Tovariša upravnika nismo dosti vpraševali. Otroci so nam sami pričeli pripovedovati o njihovem življenju v koloniji. Glavno kar nas je zanimalo in kar seveda zanima predvsem starše, je pač to; kakšen je kraj, kakšna hrana, kako je z zdravjem in kako se otroci počutijo.

O kraju kjer so tržaški otroci na počitnicah smo nekaj že povedali. V dopoldanskih urah se igrajo na travniku ali v bližnjih gozdovih, kjer je prijeten hlad pa tudi struga Kamniške Bistrice, v kateri je sicer le malo vode, nudi otrokom prijetno zabavo. Skoraj vsak drugi dan napravijo otroci krajši izlet ali sprehod: obiskali so n. pr. tovarno «Titan», ogledali so si zgodovinsko frančiškansko knjižnico, zemljepisne in kulturne zanimivosti Kamnika, Stari grad itd., da seveda ne govorimo o krajših izletih v bližnjo okolico. Prve dni je bilo tudi v Kamniku precej vroče, toda noči so bile razmeroma hladne. Sedaj je še vedno toplo, toda tamkajšnje vročine ne moremo primerjati s tržaško.

Povedali smo že, kaj so ob dnevu našega obiska dobili otroci za kosilo. Kuharica skrbi, da so kosila in hrana sploh redilna in okusna. Tako imajo vsak dan pri kosilu meso ali močnato jed, poleg tega pa še sadje. Zjutraj dobijo kavo s kruhom, dopoldne za malico kruh z maslom ali marmelado, za popoldansko malico skodelico mleka, sadje in kruh in zvečer zopet obilno večerjo. Otroci imajo velik apetit in pojedo vse kar pride na mizo. Nekateri so se že sedaj zredili za kilogram ali dva in vsi so na najboljši poti, da pridejo kar najbolj okrepljeni nazaj domov.

Zdravje otrok je dobro. Ne moremo reči, da je bila bolniška soba vedno prazna, kajti zgodilo se je, da se je n. pr. neki deček preveč najedel in mu je postalo slabo. Seveda so ga takoj spravili v posteljo, toda drugi dan se je že zopet igral s svojimi tovariši. Bilo je tudi nekaj lahkih primerov griže, verjetno zaradi močne hrane. Takim bolnikom so kuhali posebej in so bili v dveh dneh zdravi. Omeniti moramo tudi nekaj prask, ki so jih nekateri dobili pri igri, toda malo joda in obveza je bilo vse, kar so porabili za zdravljenje. Iz tega torej sledi, da so otroci zdravi in upajmo, da bo tako stanje trajalo tudi naprej.

Prve dni bivanja v koloniji se je mlajšim deklicam nekolikokrat tožilo po domu. Toda kaj kmalu so se vživele v novo življenje in jim danes ni prav nič več hudo, ko se jih vpraša, če se jim toži po domu. Otroci so se med seboj spoznali, izbrali so si svoje prijatelje in prijateljice in pozabili na domotožje. Pravijo, da se počutijo dobro, navdušeni so nad vsem, kajti vse kar vidijo je zanje novo.

Ob koncu naj še omenimo, da so se že začeli pripravljati za zaključno prireditev, ki jo bodo imeli ob odhodu iz kolonije. Učijo se deklamacij, petja itd. V posebno razvedrilo so jim taborni ognji, ob katerih preživijo en ali dva večera v tednu.

Sedaj pa še nekaj pozdravov, ki so jih svojim staršem poslali otroci iz te kolonije. Lavra Kaučič, Teodora Broi, Jasna Jelinčič in Aleksandra Sleiko, vse iz Trsta, pozdravljajo svoje starše in pravijo, da se počutijo dobro ter da so zadovoljne. Podobno pravijo tudi Bianca Štefančič iz Domja, Nevia Rojc z Badihe, Nilda Žerjal iz Doline, Ana Vojvoda s Škofij, Pavel in Karel Susič z Opčin, Silvan Frassinelli in Jurij Rebula s Proseka, Livij Rustja s Kontovela in seveda vsi ostali kolonisti.

Izlet Zveze partizanov v Škocijan

10. avgusta bo v Škocijanu partizanski tabor. Ob tej priliki bodo razsvetlili tudi jamo in priredili motodirke.

Zveza partizanov STO priredi ob tej priliki množični izlet z vlakom do Herpelj ali Divače z odhodom zjutraj in povratkom zvečer. Od železniške postaje bodo vozili v Škocijan posebni avtobusi.

Vpisovanje in vsa pojasnila za izlet v Škocijansko jamo, ki bo s posebnim vlakom v nedeljo 10. avgusta, lahko dobite v Ulici Ruggero Manna 29 in na Korzu Garibaldi št. 4-III desno vsak večer od 17. do 20. ure ter v kulturnem krožku «Aiello» v Ul. Alfieri 8-I vsak dan od 16. do 19. ure. Vpisovanje traja do vključno sobote 2. avgusta. Prosimo interesente, da se vpišejo čimprej, da ne bo navala zadnje dni. Cena izleta zelo ugodna. Starši lahko vzamejo s seboj otroke, za te je cena nižja.

Ker je „Lanterna" občinsko kopališče mora biti neudobno in zanemarjeno?

Zakaj občina ne poskrbi, da bi se kopalci počutili v občinskih kopališčih tako udobno kot v privatnih?

Neštetokrat smo že pisali in poudarili, da je v našem mestu vse premalo primernih kopališč; ob takih prilikah smo z vso odločnostjo zahtevali, da odgovorni krogi proučijo to vprašanje ter mu najdejo primerno rešitev. Da so bile naše zahteve utemeljene, dokazuje najbolj gornja slika, ki kaže le del občinskega kopališča «Lanterna», na katerega so Tržačani v zadnjem času naravnost navalili.

Ker je Trst obmorsko mesto, kjer rešitev vprašanja ureditve primernih kopališč ni neizvedljiva, smo upali, da bodo naše zahteve, oziroma zahteve tržaških kopalcev naletele na razumevanje odgovornih oblasti. Na žalost je bilo razumevanje zelo malenkostno: razen otvoritve občinskega kopališča «Topolino» v Barkovljah, ki vsa povojna leta ni delovalo, je ostalo vprašanje kopališč nespremenjeno in nobenega znaka ni, da bi bila njegova rešitev možna v doglednem času.

Razumljivo je zato, da se Tržačani zatekajo v vročih dneh v kopališča, ki so jim pač na razpolago in najbližja, največkrat pa kar na barkovljansko obalo, ki je postala tako tradicionalno pribežališče tržaških kopalcev. Najbolj obiskana so še vedno občinska kopališča, kjer je vstop brezplačen.

Med občinskimi kopališči je kot že rečeno tudi kopališče «Lanterna», ki je letos, zaradi velike vročine izredno obiskano. Obisk kopalcev je dnevno tako velik, da zamudniki skoraj ne najdejo mesta, kjer bi se lahko vsedli in tudi v vodi so drug drugemu na poti.

Čeprav kopališče «Lanterna» še zdaleča ni to, kar bi lahko imenovali idealno kopališče, bi vendarle lahko do neke mere zadovoljilo svoje obiskovalce, če bi se seveda občina potrudila in rešila nekatera vprašanja glede izboljšanja njegovega delovanja.

Predvsem bi bilo treba rešiti vprašanje tistega dela kopališča, ki je na razpolago moškim kopalcem in katerega dobršen kos je bil še pred časom rekviriran ter postavljen na razpolago zavezniškim vojaškim silam. Prostor bi lahko lepo uredili ter bi tudi odgovarjal zahtevam, če bi občini uspelo doseči derekvizicijo omenjenega dela kopališča. Zakaj ni občina sprožila še te upravičene zahteve?

Pred leti je imelo omenjeno kopališče tudi dva uslužbenca, ki sta pobirala smeti ter skrbela za snago na obali in v prostorih, kjer puščajo kopalci obleko. Teh uslužbencev sedaj ni več, namesto njih je vodstvo postavilo koše za smeti ter napisne table, da je treba vse smeti odvreči v omenjene koše. Na žalost niso vsi kopalci tako disciplinirani, da bi se držali pravil ter je zato smeti ob obali in tudi v prostoru za spravljanje oblek nič koliko. Bi bili stroški za vzdrževanje kopališča res tako ogromni, če bi vodstvo zaposlilo še dva uslužbenca, ki bi skrbela za red in snago?

Če je kopališče občinsko, potem naj bo tudi neudobno — si verjetno mislijo odgovorni krogi ter jim še v glavo ne pade, da bi poskrbeli za odstranitev kamnov, po katerih kopalci le z muko capljajo v vodo. Prav zato, ker je kopališče občinsko bi morala občina želje in zahteve Tržačanov upoštevati ter poskrbeti, da bi bilo kopanje v njem kolikor mogoče udobno, saj ga končno obiskujejo kopalci, ki redno plačujejo svoje davke in izpolnjujejo obveznosti do občine.

Operna sezona na gradu sv. Justa

Danes ob 21. uri bo zadnja predstava Puccinijeve opere «Madame Butterfly». Danes se začne pri gledališki blagajni in pri blagajni v galeriji Protti 2 prodaja vstopnic za to predstavo. Nastopijo isti pevci, dirigira Jožef Bamboscheck.

V pripravi je Bizetova opera «Carmen».

Iz počitniških kolonij v Sloveniji

bo prenašal pozdrave otrok radio jugoslov. cone Trsta

v

SOBOTO,	26.	ob	14.20	iz Radovljice
NEDELJO,	27.	ob	9.30	iz Kamnika
ČETRTEK,	31.	ob	12.00	iz Tržiča (ital.)

Letoviščarji!

V hladnem gorskem zraku, ali ob modrem Jadranu Vam bo čitanje «PRIMORSKEGA DNEVNIKA» samo v oddih. — Naročite se na list za kakršnokoli dobo in za katerikoli kraj, tudi za inozemstvo.

15-dnevna naročnina 180 lir.

UPRAVA LISTA Tel. 7338

NOVE KNJIGE

Ivan Cankar: **Izbrana dela III. del**, platno lir 980.—. Dedijer: **Dnevnik III. del**, polplatno lir 900.—. Anatole France: **Sodobna zgodovina**, platno lir 1.420.—. Jack London: **Dolina meseca**, broš. lir 550.—. Hašek: **Dobri vojak Švejk II. del**, broš. lir 250.—. Klopčič: **Divji grm** (Mala knjižnica št. 54), broš. lir 360.—.

DOBITE JIH V SLOVENSKIH KNJIGARNAH V TRSTU IN GORICI!

5-DNEVNI IZLET V DALMACIJO

Od 4. do 8. septembra priredi «Adria - Express» 5-dnevni izlet v Dalmacijo z naslednjim sporedom: Odhod iz Trsta s parnikom «Dalmacija» ob 4. uri zjutraj. Obisk Opatije, Raba, Zadra, Šibenika, Splita, Dubrovnika, Kotora in zopet Splita. Prekinitev vožnje na Rabu, v Splitu in Dubrovniku in na povratku zopet v Splitu, kjer si bodo izletniki ogledali mesto in prenočili. Prvovrstna hrana na ladji. Dan izleta bo pravočasno objavljen. Z vpisovanjem pričnemo takoj. Cena vožnji (vključena hrana in prenočišče) je lir 14.350. Pri vpisu plača vsak izletnik polovico vsote, dva dni pred odhodom pa ostanek.

Ker je število izletnikov omejeno, prosimo, da se zainteresirani čimprej vpišejo. Vpisovanje pri «Adria-Express», Ul. Fabio Severo 5-b.

10 dnevni izlet v Dalmacijo

«Adria - Express» priredi od 24. avgusta do 2. septembra 1952

IZLET PO DALMACIJI

Vpisovanje od 21. 7. dalje.

Ker je število prostorov omejeno, naj se interesenti čimprej javijo.

Dr. Sonja Mašera

ne sprejema do 4. avgusta

Dr. N. GIGLIA

ZDRAVNIK KIRURG
ZOBOZDRAVNIK

Izdeluje proteze v jeklu, zlatu, kavčuku in plastiki. — Zdravi z najmodernejšimi sistemi.

Sprejema od 9. do 13. ure in od 15. do 20. ure.

TRST - Ul. Torrebianca št. 43 (vogal Ul. Carducci) - Tel. 71-18

ADRIA EXPRES
ADEX IZLETI

9. IN 10. AVGUSTA 1952 IZLET V
Novo Gorico
Kanal ob Soči
Rovinj

10. AVGUSTA 1952 IZLET V
Škocijansko jamo
Vpisovanje do 26. t. m.

OD 15. DO 17. AVG. 1952 IZLET V
Ljubljano
Celje
Maribor
Ptuj
Vpisovanje do 31. t. m.

16. IN 17. AVGUSTA 1952 IZLET V
Ajdovščino
Vipavo *in na*
Bled

Vpisovanje do 2. avgusta 1952 pri «Adria-Express», Ul. F. Severo 5 b; tel. 29243.

VATIKAN PROTI NARODNEMU JEZIKU V CERKVI

Ali Vatikan misli, da je Istra še vedno okupirana in vključena v italijanski imperij

ter da še vedno veljajo italijanski raznarodovalni zakoni v tem delu naše dežele?

Prof. M. Radetić

«Dne 4. maja 1921 je vdrlo v župnišče v Bertokih pri Kopru šest fašistov. Uničili so matice in druge knjige. Župniku so prepovedali, da moli in pridiga v slovenščini.»

«8. maja 1921 so uničili v Savinjaku pri Buzetu hrvatski napis na zvoniku, ki je bil tam vklesan, zbrisali so hrvatski napis s križišča, sežgali hrvatske molitvenike in uničili nagrobni napis duhovnika Jelenca.»

«11. maja 1921 so uničili fašisti v Vrhu pri Buzetu hrvatski napis na zvoniku in na cerkvi sv. Antona. Od teh je bil en napis v glagolici.»

«V Krkavčah je drhal vdrla v cerkev med mašo in cerkev je bila zaprta.»

«1922. leta je bilo v Voloski ukinjeno vse hrvatsko bogoslužje in uvedeno latinsko...»

«V Višnjanu je hrvatski jezik popolnoma opuščen...»

«V Pomoru je v cerkvi popolnoma ukinjena hrvatska beseda.»

«3. decembra 1918 je bil izgnan iz Cunskega župnik Grgo Fugošić, ki so ga na ulicah Malega Lošinja zasmehovali in opljuvali.»

«13. februarja 1920 je bil iz Suska nasilno izgnan župnik Pavel Sabalja. V Susku so popolnoma ukinili glagolsko liturgijo.»

«V noči na 20. avgust 1921 je nekoliko oseb vdrlo v frančiškanski samostan v Nerezinah, zato ker so bili frančiškani Hrvati... Med napadalci je bil tudi italijanski duhovnik, oborožen z revolverjem.

«Ob koncu avgusta 1921 so bili pregnani z Velikega Lošinja frančiškani - tretjeredniki samo zato, ker so bili Hrvati. Tudi v Velikem Lošinju je v obeh cerkvah (župni in samostanski) ukinjena glagolska liturgija.»

«Glagolska liturgija je ukinjena tudi v Belem, Beleju, Iloviku.»

«Iz Zadra so izgnani naši frančiškani in tretjeredniki... Isto velja tudi za samostan tretjerednikov v Martinščici na otoku Cresu.»

4.

Vseh teh metod se je poslu-ževal okupator, da bi ukinil narodni jezik v istrskih cerkvah. Toda posluževal se je tudi krvavih metod, ki jih sam Frane Barbalić takole opisuje v omenjeni knjigi:

«Ko je bil leta 1919 Mate Milovčić, župnik v Baški, odpeljan v Trst in zaprt v Ul. Tigor, ni bilo drugega duhovnika, pa je župnik, lošinjski dekan Bonefačić upravljal župnijo v Baški... Na božič, 1920, ko se je pravkar oblačil za svečano mašo, sta prišla predenj dva D'Annunzieva ardita, ki so nekako prevzeli pred mesecem upravo otoka od redne vojske, ter mu rekla: «Po ukazu komandanta (D'Annunzia) morata danes maševati latinski!» — Ko jim je Bonefačić odgovoril: «Ne morem, ne smem», sta odšla rekoč: «Videli boste, kaj se bo danes dogodilo.» To se je odigralo v zakristiji... in Bonefačić, nič hudega sluteč, je stopil pred oltar in začel mašo. Toda v tem trenutku vstopijo v cerkev trije arditi. Eden izmed njih se je postavil tik za njegov hrbet in začel mahati z rokami. Ljudje, misleč, da bo ardit odvrgel bombo, so začeli obupno kričati in bežati iz cerkve. Toda junaški ardit se je tudi sam preplašil in zbežal. Mladi ljudje so ga ulovili in tako prepustili na cesti. Arditi, kakih dvajset, so naperili na golorokne ljudstvo revolverje in strojne puške. Ljudje so se razbežali. Arditi so streljali v okna in kjerkoli so opazili, da beži čez ulico, so streljali kot na zajca. Tako so divjaško streljali do ene ure popoldne ter ubili s strelom v hrbet nekega starca, doklico in nosečo ženo. To je bil krvavi božič leta 1920 v Baški, ob brutalni sili in zahtevi Italijanov, da se odstrani iz cerkve slovanski jezik.»

Krona vseh zapostavljanj duhovništva od italijanske oblasti je bil postopek proti krškemu škofu dr. Antonu Mahniču, ki je bil najprej s preterniran v Italiji in od tod izgnan v Jugoslavijo.

Proti takim terorističnim poskusom likvidacije narodnega jezika in vmešavanju D'Annunzievih arditov v čisto cerkvene posle, ni Vatikan našel niti ene kanonske zapreke, ni izrekel niti enega izobčenja, ni suspendiral niti enega italijanskega duhovnika in ni poslal niti enega javnega apela ali protesta na svetovno javno mišljenje.

Edino, kar je za naše zasužnjene kraje napravil, je bilo to, da je poslal po papežu Benediktu XV. nekoliko tolažilnih besed tedanjemu tržaškemu škofu Bartolomasiju. Tedaj je (1921) papež Benedikt XV. tožil: «Oh, če bi ne bil tako nenaraven položaj sv. stolice!» Toda ko je papež Pij XI. samo osem let pozneje sklenil z istimi fašisti lateranski sporazum, in ko se je ta «nenavni položaj» sprevrgel v zvezo z Mussolinijem, tem «človekom previdnosti», kakor ga je razval papež Pij XI., je mislil Vatikan, da je potrebno, da menja škofe — nefašiste in v Istro pošlje na škofovska mesta ljudi takega kova, kot so bili škof Sain, Santin, Poderzoli, Margotti in drugi. Po zaslugi takih borbenih škofov, ki so s cerkvenimi disciplinskimi kaznimi kaznovali tiste, ki so si upali v cerkvi spregovoriti eno samo slovensko besedo, je bil ukinjen leta 1935 narodni jezik v vseh cerkvah Istre.

Večji, ljudski del istrskega duhovništva je leta 1945 pozdravil osvoboditev Istre in se pridružil zahtevi svojega ljudstva za priključitev k matični domovini. Ko je bila ta priključitev dve leti pozneje tudi formalno izvršena — po mirovni pogodbi — ni čudno, da je istrsko duhovništvo imelo za popolnoma normalno, da v svoje cerkve uvede zopet narodni jezik in obnovi glagoljanje. V ta namen je bil leta 1948 ustanovljen v Pazinu «Staroslovenski seminar» z namenom, da dela na obnovi glagolice in znanstveno proučuje istrsko glagolsko preteklost. Iniciativa in podpora, ki ju je ta seminar dajal istrskim duhovnikom, nista bili majhni. To se vidi tudi po tem, da so bili na njegovo iniciativo nabavljeni staroslovenski misali za istrske duhovnike glagoljaše. Tedaj se je po nekih župnijah v Istri začelo po dolgoletni okupaciji prvič glagoljati.

Toda kakor hitro se je začelo z obnavljanjem glagolice, sta se odločila Vatikan in italijanska iredenta, da to preprečita. Zato je tudi odpravnik papeževe nunciature msgr. Oddi, takoj ko je prišel na svoj položaj, zavzel sovražno stališče do glagoljaštva. Najprej je večkrat govoril duhovnikom proti temu ter se o glagolici najbolj negativno izražal. 5. maja 1950 pa je poreško-puljskemu administratorju in pazinskemu škofu dr. Dragutinu Nežiću poslal v imenu papeške nunciature uradni dopis proti uporabi staroslovenskega jezika v Istri. Ta dopis je objavil Frane Barbieri v svojem članku v «Vjesniku» 23. maja letos. «Apostolski nunciaturi je javljeno (!), pravi dopis, da se v Istri unaja staroslovenski jezik v bogoslužje in zaradi tega se msgr. Oddiju mudi, da istrskemu duhovništvu prepove ‚uvajati karkoli novega v liturgijo'.» A to «novo», kakor se je izrazil dr. Ivan Esih, je deset stoletij staro.

Na osnovi česa prepoveduje msgr. Oddi uvedbo glagoljanja v Istri? Na osnovi «tistih odredb, ki jih je sv. stolica že nekolikokrat postavila», pravi dopis. Katere so te odredbe sv. stolice, nam ni jasno, a Oddi jih tudi ne navaja. Toda če misli na dekrete iz 1898 in 1906, teh dekretov niso pri nas nikoli izvajali zaradi odpora ljudstva in da se nanje niso ozirali niti škofje v stari Jugoslaviji, ko so uvajali glagolianje. Toda ne glede na to bi moral msgr. Oddi vedeti tudi, da ne bi naše ljudstvo v nobenem primeru teh dekretov priznalo (va čeprav bi veljali), ker so bili izdani izključno iz političnih razlogov in na intervencijo naših narodnih sovražnikov. Prav tako, kakor ni priznavalo niti latinskega režima, ki je bil uveden v Istri s terorističnimi metodami fašizma, ki smo jih že tolikokrat navajali.

(Nadaljevanje sledi)

IZ PISMA **EDVARDA KARDELJA** IVU-LOLI RIBARJU

O pričetku velike italijanske poletne ofenzive proti slovenskim partizanskim enotam 1942

Če se ne motim, sem ti v zadnjem pismu pisal o obsegu italijanske ofenzive. Kratko ponavljam, da bi razumel naše ukrepe. V ofenzivi sodeluje 25 do 30 tisoč Italijanov (preko 70 tisoč — glej opombo!). Dobra polovica teh čet je prišla z juga in se čisto drugače bore kakor čete, ki so z njimi naši partizani doslej imeli opravka. Če vzamemo natanko tisto taktiko, ki o njej govoriš: hodijo kot partizani po gozdovih, iznenada napadajo, obidejo glavne prometne zveze itd. Tem gibčnim četam so v pomoč dodeljeni posebni odredi — delno sestavljeni iz afriških čet v žoltih kolonialnih uniformah s 54 težkimi 210-mm topovi, 19 letali in dokaj velikim številom tankov, tudi žoltih, afriških. Razen tega podpira italijansko akcijo tudi nemški odred 3000 mož, ki operirajo iz Ljubljane proti Polhovemu Gradcu in nemško-italijanski meji zahodno od Ljubljane. Kar se tiče nas, dosedanji rezultati te ofenzive niso slabi. Predvsem se je vsa ofenziva začela nekako brez posebne smelosti. Očistiti skušajo sektor za sektorjem. Tako so na primer samo na krimski sektor vrgli kakih 15.000 vojakov z močno artilerijo, medtem ko so ostalo vojsko razdelili po ostali Ljubljanski pokrajini tako, da ji lahko naši zadajajo dokaj hude udarce. Samo na krimskem sektorju, kjer so Italijani zbrali vso silo svoje vojske, smo se znašli v nekoliko težavnejšem položaju. Tam so Italijani v velikem loku obkolili nekaj nad 1000 naših partizanov in tri dni tolkli naše položaje — vsaj mislili so, da so to naši položaji — s srditim artilerijskim ognjem in neprestanim bombardiranjem iz zraka. Toda našim se je posrečilo, da so se ponoči do zadnjega izmuznili iz tega obroča in prešli za hrbtom Italijanov v protinapad. O rezultatih tega protinapada še niso znane nobene podrobnosti. Neverjetno junaško se upira sovražniku neki naš bataljon pri Sodražici. Danes je deseti dan, odkar skuša 5000 Italijanov čez naše položaje vdreti v Sodražico. Dostop jim zapira bataljon partizanov pod Sočanovo komando. Sovražnika ne zadržujejo frontalno, marveč se nenehoma premikajo iz gozda v gozd, z griča na grič, zdaj ob cesti, zdaj visoko nad njo, in zadajajo Italijanom strašne udarce. Italijani bombardirajo položaje tega bataljona iz zraka in z artilerijo, toda brez uspeha. Sodražica je še vedno v naših rokah, Italijani pa so imeli v tem času — po naših podatkih — samo na tem sektorju kakih 600 mrtvih in ranjenih. Srditi boji so divjali na sektorju Straža-Toplice pri Novem mestu, kjer so imeli Italijani v nekaj dneh spopadov kakih 400 mrtvih in ranjenih, od teh samo mrtvih najmanj 200. S tega sektorja so se Italijani umaknili in zdaj divjajo boji v Beli krajini in na področju Kočevja. Mi smo bistveno izpremenili svojo partizansko taktiko. Nehali smo postavljati stalne zasede. Naloga naših čet je tako približati se sovražnim posadkam, tako «prilepiti se» k njim, da lahko noč in dan opazujejo sleherni njihov premik in jim tako onemogočijo postaviti premične zasede, čeprav tudi sredi gozda. Seveda je tak način težavnejši. Toda pokazalo se je, da lahko samo tako preprečimo sovražnikove manevre, da bi naše stalne zasede obšel ali obkolil. Nekaj udarcev, ki so jih naši partizani zadnji čas zadali sovražniku, kažejo, da tako res lahko sovražnika v tej taktiki odbijemo. Se slabše se je godilo Nemcem. Na sektorju Polhov Gradec so imeli v enem dnevu bojev — tudi Nemci so šli peš skozi gozdove — kakih 500 mrtvih in ranjenih.

Ena izmed slabih strani, ki se je pokazala v sedanji italijanski ofenzivi, je bila v tem, da smo se zakasnili s formiranjem proletarske brigade. Formiramo jo šele zdaj. Doslej šteje 200 mož, ki se že bore, in po vseh znakih sodeč, bo ta naziv res opravičila. Na koncu še dve vesti, ki smo ju prejeli včeraj, ki pa še nista povsem preverjeni. Neka partizanska četa je napadla ljubljansko letališče in uničila tri letala. Ta vest se je razširila včeraj in ker smo res tja poslali ljudi, med drugim tudi s takšno nalogo, je zelo verjetna. Pri Št. Vidu na Dolenjskem so naši zrušili po globokem nasipu vlak italijanskih vojakov. Mnogo je bilo ranjenih ali ubitih. O tem, da so naši pri Borovnici pred dobrim mesecem ustavili vlak s konfiniranci, ki so jih hotelj Italijani odpeljati v Italijo, in jih osvobodili, si gotovo že slišal. Osvobodili so kakih 320 ljudi, ki so delno odšli v partizane, delno pa na drugo delo.

Dodatno smo danes dobili nekaj novih podatkov o sedanji italijanski ofenzivi. Začela se je ne samo proti nam, temveč tudi proti Gorskemu Kotaru s Sušaka, in sicer v smeri Kočevja. Hrvatom so Italijani zaplenili 2000 ovac in dosegli nekaj teritorialnih uspehov. Na drugi strani, na našem ozemlju, prodirajo s področja Krima proti Ljubljani naprej proti Kočevju. Na dan prodro naprej povprečno kilometer ali dva. Prodirajo torej zelo počasi. Na vsakem kilometru pa se vkopljejo, napravijo iz kamna doprsna zaklonišča in požigajo vse vasi, popolnoma uničijo polja, skratka, uničijo vse, kar bi nam utegnilo priti prav za preskrbo čet. Nenehoma prihajajo novi transporti. Po nekaterih podatkih iz Ljubljane naj bi število Italijanov doseglo šest divizij. Stvar je torej za nas prav resna. Italijani so postali nervozni, ker se vse to dogaja na njihovi meji. Glede na vse to in na nevarnost, da bi nas mogli kje koncentrirati in potem popolnoma uničiti, smo se odločili za dokaj daljnosežen taktični manever, od katerega je odvisno, kako se bodo pri nas stvari v bodoče razvijale. Na tem mestu ti ne morem pisati o posameznostih. Vzemi našo situacijo po Užicu, pa se boš morda spomnil, na kaj mislim. Moštva imamo dovolj in z njim bomo napravili manever, s katerim se bomo sicer odpovedali velikemu delu sedanjega osvobojenega ozemlja, zato pa bomo rešili živo silo in prenesli borbo na nov teren. Vašega predloga glede našega umika zdaj ne moremo sprejeti, ne le zato, ker bi imelo to zelo hude politične posledice in ker bi utrdilo belo gardo, marveč tudi ne iz vojaških razlogov, ker je področje, čez katero bi morali iti, močno utrjeno, in večje enote ne morejo čez, ne da bi se zapletle v frontalen spopad s sovražnikom. Tu pustimo manjše formacije in odrinemo z dvema brigadama...

Naša vojska preživlja zdaj ognjeni krst. Morala je dokaj dobra, vzlic ofenzivi in umikanju. Malo pa imamo orožja. Če bi mogli hkrati rešiti to vprašanje, tedaj bi drugače govorili z žabarji.

S tovariškim pozdravom.

Smrt fašizmu — svobodo narodu!

Bevc (Kardelj)

* * *

Opomba: To pismo je pisal tovariš Kardelj z osvobojenega ozemlja Loli Ribarju, ki se je tedaj mudil po nalogu CK KPJ na ilegalnem delu v Zagrebu. Prinašamo samo odlomke, ki se nanašajo na pričetek velike italijanske poletne ofenzive proti slovenskim partizanskim enotam 1942. leta, s katero so okupatorji upali zatreti naše osvobodilno gibanje. Priložena skica je kopija zaplenjene italijanske mape, ki kaže prva dva dneva (16. in 17. julij 1942) ofenzive. Ta prva faza je zajela napad na območju Mokrca, kjer so partizanske enote zaznamovane z elipsami. Fašistični general Robotti je ofenzivo pričel 16. julija z vojsko, ki je štela 71 tisoč 189 mož. Ofenziva se je končala 4. novembra 1942 z napadom na Gorjance. Partizanske enote pa so prebile obroč, ki so ga na drugi strani Gorjancev zapirali ustaški bataljoni v sporazumu z Italijani. Ofenziva je zgubila pravi pomen in jo je 5. novembra 1942 zaključil Robotti s posebnim dnevnim poveljem, v katerem je med drugim zapisal: Z ofenzivo na strma pobočja Gorjancev — na eno izmed gnezd komunističnih psov (ta izraz je uporabil v onemogli jezi zvesti sin rimske volkulje), je končan naj in vaj skupni napor. V povelju povzdiguje v nebesa fašistično junaštvo in pravi, da so s to ofenzivo Italijani «pred vsem svetom pokazali, da so v naši Sloveniji» le oni gospodarji in da jo lahko prepotujejo kadar koli in kamor koli hočejo. Te Robottijeve besede so mnogo bolj skromne od napovedi in groženj o uničenju partizanov v začetku ofenzive. Robotti sam svojim besedam ni verjel kot jim tudi ni verjela italijanska obveščevalna služba. Že mesec dni pred koncem ofenzive je karabinjerski obveščevalni oficir de Filippis zapisal: «Partizani, oboroženi kot so in polni nespravljivega sovraštva do nas, s svojimi ofenzivami ne bodo odnehali». In 14 dni po končani ofenzivi (18. novembra) je de Filippis ponovno zapisal, da so italijanski uspehi samo začasni in da ofenzivni cilj «očistiti Slovenijo komunističnih tolp, še zdavnaj ni bil dosežen». Ko je to pisal, so na pravkar «očiščenem» ozemlju prehajale v napad novoustanovljene prve štiri slovenske partizanske brigade. Okupator je sejal veter, toda zrasel je vihar, slovenski partizani so zrasli v brigade, ki so tolkle fašiste še vse drugače kot prejšnji odredi in manjše enote.

Fašistični škof Margotti je po ofenzivi poslal Robottiju voščila in blagoslove za vse velike napore, ki naj bi ohranili «pobožno» Italijo pred partizansko nevarnostjo. Ob robu prejetega voščila je Robotti v besu pripisal: «Sedaj potrebujem vse kaj drugega kot blagoslov!»

Italijanski dokumenti o Roški ofenzivi. Prva karta kaže razpored italijanskih enot in smeri njihovega prodiranja na dan 17. julija 1942. Druga karta pa kaže razpored partizanskih enot po končani ofenzivi. Italijanski okupator, ki se je med ofenzivo na vsa usta hvalil, da je popolnoma uničil partizane, je moral kmalu priznati, da je njihovo število le še narasto.

POSEBNOST V PTIČJEM SVETU

Kukavica - popolnoma asocialno bitje

Nad 100 vrst kukavic - Kako najde tuje gnezdo - Ne gre vedno po sreči - Na leto iznese tudi do 20 jajc
Borba za samoohranitev tudi v gnezdu - Vsako leto se vrne iz daljne Afrike v svojo domovino-sama

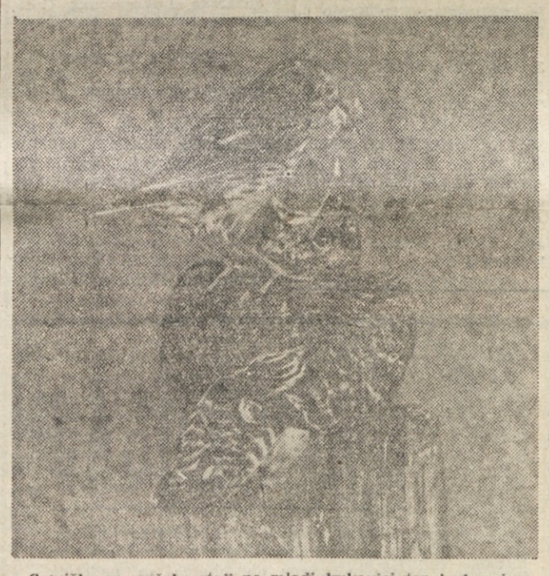

Samička — mačeha stoji na mladi kukavici ter jo hrani.

Ko se jeseni odpravljajo lastovke na dolgo potovanje v drugo domovino na prezimovanje, se zberejo v velike jate ter se po dva, tri dni poslavljajo od kraja, kjer so prebile poletje. To se najlepše opazi na vasi, ko se lastovke zberejo navadno okoli cerkve in šole ter napolnjujejo vse ozračje s svojim živim čivkanjem in ščebetanjem. Podobno se zberejo v jate tudi druge vrste ptičev-selivcev. Te dni, in sicer zadnje dni julija ter prve dni avgusta pa se povsem na tiho ter neopazno poslovi od nas kukavica. Kukavica je dokaj čudna v svojem življenju in navadah, ki jih bomo skušali tu na kratko opisati.

Poizkusili bomo opisati to, kar so razni znanstveniki, ki se ukvarjajo samo z znanostjo o ptičih, opazili v dolgih ter zelo potrpežljivih opazovanjih ter v neverjetnih skrivališčih fotografirali.

Predvsem moramo ugotoviti, da je na svetu nad 100 vrst kukavic. Naša, evropska kukavica, pa je gotovo najbolj zanimiva v svojem obnašanju. Kukavica se ne druži v jate, ampak živi povsem samotarsko življenje, je torej asocialno bitje. V Evropi se prikrade zgodaj spomladi ter jo že aprila slišimo peti in tedaj gre pri nas roka kar avtomatično k listnici, da vidimo koliko denarja imamo pri sebi. Zanimivo je, da so prav v vsej Evropi razširjene najrazličnejše navade v zvezi s kukavičjim petjem. Pri nas velja mnenje, da boš skozi vse leto pri denarju, če imaš v trenutku, ko zaslišiš prvo kukavičje petje, precej denarja v žepu. Pri drugih je kukavičje petje prerok dolgega življenja, in sicer tako, da bo tisti, ki sliši prvo kukavico spomladi in ki mu zaporedoma zapoje le nekajkrat, živel le nekaj let. Drugod je vse življenje odvisno od tega, če kukavica zapoje dvakrat ali štirikrat in ne tri ali petkrat, torej v lihem ali sodem številu. Kar se vsega tega tiče, pride to gotovo edino kmetu prav, da se po kukavičjem petju lahko ravna pri sejanju ali sajenju posameznih kultur. Kukavičje petje je namreč povsem zanesljiv znak, da je zime konec in da ne bo nikakih, niti trenutnih zmrzali, ki se včasih pozno pomladi pojavljajo ter uničijo prezgodne setve. Naši kmetje pa trdijo, da ta stara pravila, ki so sveto veljala že stoletja, ne drže več, odkar so začeli z atomskimi bombami, kajti vsa priroda se je s tem spremenila. Pustimo ta ugibanja ter se povrnimo k naši kukavici.

Rekli smo že, da se prikrade povsem potiho in posamič iz Južne Afrike k nam. Dočim si druge ptice najprej napravijo dom, se kukavica za to niti ne zmeni. Kukavica si nikoli ne dela gnezda. Njena naloga je opazovati, kje dela kak ptič gnezdo. Znano je, da znese kukavica jajce v tuje gnezdo. Kako je s to zadevo?

Kukavica nima niti najmanjšega čuta za materinstvo ali očetovstvo ali bolje rečeno je v njej ta čut razvit v napačni smeri. Borba za samoohranitev je pri kukavici razmeroma še večja kot pri drugih ptičih, le da gre ves njen razmnoževalni proces po dokaj nepravilni poti. Pojdimo od začetka.

Rekli smo, da položi kukavica svoje jajce v tuje gnezdo. Pri tem pa pazi, da je to gnezdo ptice pevke. To dela zato, ker so jajčka ptičev pevcev najbolj podobna njenim. Če pa ni nikjer gnezda pevke, se mora zadovoljiti tudi z drugimi gnezdi in v tem primeru znese jajce v tako gnezdo, da je tudi po barvi podobno jajcem ptičev, kjer gostuje. Kako pa pride do tega? Kukavica ne znese svojega jajca kar tjavendan. Ko samica ter samček delata nekje gnezdo, ju kukavica dolgo opazuje ter čaka, kdaj bo gnezdo dokončano. Dan ali kvečjemu dva dni potem, ko je gnezdo dokončano in ko samička iznese že eno ali dve jajčki v svoje gnezdo, se priklati iz svojega skrivališča kukavica ter v trenutku, ko je samička, ki je ležala na jajčkih, odšla na pašo, v nekaj trenutkih iznese jajce. Da pa ne bi samička, lastnica gnezda, opazila, da je en gost več, odnese eno jajce iz gnezda ter ga ali spije ali pa samo razbije. Zgodi se pa včasih, da jo ptica, ki je delala stanovanje-gnezdo, opazi in je ne pusti blizu. V takem primeru pride do bitke. V kolikor pa bi kukavica — samica ne uspela sama, priskoči na pomoč samec, ki zvabi z borbo samičko, lastnico gnezda, stran toliko časa, da njegova samička iznese jajce ter opravi svoje delo v gnezdu, namreč spije jajce ter odstrani lupino ali pa odnese kar celo jajce. Zgodi se pa tudi, da samička, gospodar gnezda, opazi, da v gnezdu nekaj ni v redu, da je jajce odveč ali da ni iste vrste in tedaj prav enostavno izrine jajce iz gnezda ali pa celo zapusti gnezdo ter si v naglici napravi novo gnezdo ter z nekoliko dni zamude spravi k življenju nekoliko manjšo družinico.

Ker bi bil nevaren partner pri mizi, izločimo ga že vnaprej.

Kukavica se je zavarovala tudi proti takim primerom. Ker računa, da ne bo šlo povsod v redu, in sicer da bo nekje starka opazila njeno jajce ter ga izločila izmed izbranih, da bo morebiti druge samička zapustila gnezdo ali da bo nekje spet paglavec zvedel za gnezdo ter ga uničil, iznese v enem razdobju, to je v eni pomladi, tudi do dvajset jajčec, seveda v različna gnezda. Če ji gre torej tudi petdeset odstotkov jajčec po zlu, jih je vedno toliko, da ni nevarnosti da bi se kukavičja zalega izgubila ali pomrla.

Ko je torej kukavica iznesla jajce v tuje gnezdo je s tem opravila vso svojo materinsko dolžnost. Odslej je ne zanima nič več. Vse ostalo delo, in sicer valjenje ter nato hranjenje mladiča, dokler ne postane samostojen, prepusti lastnici gnezda, kamor je skrivaj položila svoje jajce. In ptica-mačeha ne ravna nič kaj mačehovsko, ampak nasprotno, zelo dobro in celo več kot materinsko.

Mala kukavička se navadno izleže že najmanj pol dneva pred ostalimi svojimi «sostanovalci», ki bi jih v tem primeru imenovali polbrate, četudi to niso. Ta kukavička je še slepa ter gluha in sploh je videti kot povsem nerazvit embrio ali kot bi prezgodaj prišla na svet. Kljub tej navidezni nerazvitosti ima pa tudi, kot bi rekli, že vraga v sebi. Četudi še slepa in tako nebogljena, skuša priti do sosednega jajčka ter v času, ko gre samička na paso, skuša izriniti iz gnezda še neizluščeno jajce ali pa tudi že izleglega mladiča. In to se navadno posreči zato, ker se ostala jajčka ne izležejo vsa v enem dnevu. Ta «instinktivna mrzlica» jo drži najdelj štiri dni, če pa je že prej opravila vse svoje delo, če je namreč že zmetala vse mladiče oziroma jajčka iz gnezda, jo ta mrzlica popusti takoj. Kaj pa samička-mačeha na to? Tu opazimo zelo nerazumljiv pojav. Tista samička, ki je že toliko žrtvovala za svojo družinico, se za to niti ne zmeni. Nasprotno, celo pomaga mali kukavici. Če se n. pr. mali kukavici ne posreči vreči jajčeca ali celo malega ptiča iz gnezda in je ta obvisel na robu gnezda, ga samička, njegova prava mati, vrže čez rob iz gnezda. Zakaj pa mlada kukavica izprazni gnezdo? Rekli smo že, da iznese kukavica svoje jajce najraje v gnezdo ptice pevke in te ptice so v primeri z njo zelo majhne. Če bi v gnezdu ostali vsi mladiči, ki jih je navadno od pet do sedem, bi vsi stradali in predvsem mala kukavica, ki je mnogo večja od ostalih in potrebuje okoli petkrat več hrane kot mladič navadnega malega ptiča pevca. V tem primeru pride do izraza sam čut samoohranitve, ker kukavica ve, da bi gotovo poginila od lakote, ker bi je mačeha ne mogla zalagati z dovoljno količino hrane.

Ko se je končno kukavica zlegla ter očistila gnezdo nezaželene družbe, ostane v gnezdu še tri tedne, v katerih žre na veliko in imata «mačeha» ter «očim» dovolj dela, da jo hranita. Ko po treh tednih zapusti gnezdo, se uči letenja le nekaj dni in jo morata še nadalje hraniti «mačeha» in «očim». Kmalu pa postane samostojna in se ne zmeni več za nikogar. Svoje sicer čudne in nič kaj materinske matere ne pozna, ker je nikoli ni niti videla, svoje «mačehe» ter «očima» ne more poznati, ker ne spadata v njeno vrsto. Bratov in sester tudi ne pozna, ker jih ni videla. Tako je mlada kukavica popolnoma sama na vsem svetu. Toda ne zmeni se mnogo za vse to in začne svoje normalno življenje samotarja, ki pa traja le malo časa v Evropi. Že zadnje dni julija ali prve dni avgusta zapusti Evropo ter povsem posamič gre na dolgo pot v Afriko na prezimovanje.

Kako najde pot tja, ko se vendar ne priključi družbi starih ptic, ki so to pot že opravili, ni znano, kakor še danes ni znano, kako se orientirajo ptice selivke na svojih dolgih poletih. Pri kukavici pa je zanimivo še to, da pride tudi spomladi v isti kraj sama in ne v družbi svojih staršev, in kljub temu da je kmalu po svojem «rojstvu» v tujem domu odpotovala, ne zgreši poti v svojo domovino. Z raznimi poizkusi so ugotovili, da ne prileti kukavica samo v isto deželo, ampak celo v povsem isti kraj, od koder je v prejšnjem poletju odletela.

Tu se življenje začenja znova Kukavica samička si najde življenjskega tovariša ali samec tovarišico in razmnoževanje na tuj račun se spet začne.

Narodna in študijska knjižnica v Trstu

Prejeli smo navedene knjige in revije:

1. Arheološki vestnik III/1. SAZU — Ljubljana 1952.

2. Letopis Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Četrta knjiga 1950-1951. Ljubljana 1952.

3. Kober L.: Leitlinien der Tektonik Jugoslawiens. Glavne tektonske črte Jugoslavije. SAN, Beograd 1952.

4. Kostić Mita: Dositej Obradović u istoriškoj perspektivi XVIII i XIX veka. SAN, Bgd. 1952.

5. Matić Svetozar: Opis rukopisa narodne biblioteke sa prilogom «Porodički arhiv Raškovića» opisao M. Kostić. SAN, Bgd. 1952.

6. Milanković Bogdan: Osnovi pijanističke umetnosti. — SAN, Bgd. 1952.

7. Rešetar Milan: Najstarija dubrovačka proza. SAN, Bgd. 1952.

8. Stavanović Petar M.: Donji pliocen Srbije i susednih oblasti... SAN, Bgd. 1951.

9. Godišnjak LVII. 1950 SAN, Bgd. (1951).

10. Naš jezik. Nova serija. Knj. III. zv. 5.-6. SAN Institut za srpski jezik, Bgd. 1952

11. Zbornik radova, Knj XVII. Institut za proučavanje književnosti. Knj. 2. SAN, Bgd. 1952.

12. Starinar. Organ arheološkog instituta. Nova serija knj. II. SAN, Bgd. 1951.

ZA TRŽAŠKE TURISTE

Uvajanje novih mednarodnih prometnih znakov na turističnih komunikacijah v Sloveniji

Močna konfiguracija terena in slabe ceste, kakršne je Slovenija podedovala iz predvojnih časov, zahtevajo pri vožnjah z avtomobili in motocikli precejšnjo opreznost. Danes pa se že vsestransko pristopa k rešitvi tega problema, a to predvsem z modernizacijo posameznih cestišč kakor tudi z uvajanjem novih prometnih znakov, ki jih je nedavno izpopolnila in predpisala mednarodna konvencija. Z mednarodno prometno označbo so začeli opremljati prvenstveno ceste prvega reda ter vse tiste ceste, ki povezujejo ekonomska središča s turističnimi mesti. Poleg znakov, ki opozarjajo na prometne omejitve odnosno na konkretne nevarnosti posameznih sektorjev, se postopoma uvajajo tudi informativni znaki prve pomoči, telefona, servisnih postaj in delavnic ter znaki prednosti. V kratkem bodo začeli postavljati tudi kilometrske in polkilometrske mejnike, katerih polkrožne glave bodo na cestah prvega reda pobarvane rdeče, na cestah drugega reda pa zeleno. Na slehernem mejniku bo poleg kilometraže označena tudi številka ceste — kakršna je vnesena tudi v vsako avtomobilsko karto. S tem se bo lahko tudi vsak tujec neposredno med vožnjo točno orientiral po avtomobilski karti. Vsa važnejša križišča se danes prav tako opremljajo s kažipoti, pred večjimi križišči pa so celo namestili velike orientacijske table, ki lahko že med vožnjo informirajo potnike o situaciji križišča in njegovih konkretnih smereh. Vse table in znaki so izdelani iz pločevine ter živo obarvani z barvami, ki so dobro vidne podnevi in ponoči. Nedostatek je morda le v tem, da še niso vse opremljene z refleksnimi stekli, kar se bo pa sčasoma tudi izvedlo. Vsekakor bodo ti ukrepi zelo dobrodošli predvsem tujcem, pa tudi Tržačanom, ki ob nedeljah kaj radi napravijo izlete v Slovenijo. Manjšo oviro trenutno predstavljajo le še dela na regulaciji serpentin pri Logatcu, ki pa bodo v letošnjem letu že tudi končana ter bo tako imel Trst zares lepo izhodišče v osrčje Slovenije. Enako pozornost posvečajo tudi komunikacijam, ki so izredne važnosti za Avstrijo in ostalo Srednjo Evropo, ki si želi ob sedanjem razvoju turizma čim hitrejši dostop do našega morja.

M. M.

Kako najde mravlja pot domov?

Ste se kdaj vprašali, kako najde spet svoj dom mala mravlja, ki se tako pogosto oddalji od doma tako daleč? Znani britanski strokovnjak in znanstvenik dr. Carthy, profesor na univerzi v Cambridgeu, je pred kratkim na nekem svojem predavanju povedal, kaj je o tem ugotovil v svojih dolgih opazovanjih.

Po njegovih opazovanjih v Veliki Britaniji se mravlje ravnajo po dveh načinih orientacije. Prva je orientacija po vidnem čutu. Ko se mravlja oddaljuje od svojega doma-mravljišča, opaža vse okoli sebe in po spominu vseh objektov na poti od doma se vrača spet domov. Druga orentacijska možnost je voh ali njuh. Ko se mravlja oddaljuje od doma, pušča stalno za seboj posebno snov, ki ima zelo močan vonj in ki obdrži ta vonj tudi za daljšo dobo. Ko se potem vrača proti domu, sledi s svojim njuhom slédi, ki jo je pri svojem odhodu od doma puščala za seboj.

PRIMORSKI DNEVNIK

VREME

Vremenska napoved za danes: Mirno, rahlo oblačno s porastom temperature. Včerajšnja najvišja temperatura v Trstu je dosegla 26.5, najnižja 18.4 stopinje.

RADIO

Opozarjamo vas na sledeče oddaje. **Jug. cone Trsta:** 14.20: Od Triglava do Jadrana. 18.50: L. Cherubini: Simfonija v D-duru. 21.00: Slovenski pevski ansambli. — **Trst II.:** 18.15: Koncert saksofonista Ljubivoja Slamiča. 22.00: Grieg: Koncert v a-molu. — **Trst. I:** 21.00: «Rigoletto», opera v 3 dej. — **Slovenija:** 16.00: Jugoslovanska partizanska lirika. 16.40: Poje ženski zbor «France Prešeren iz Kranja.

MADŽARSKA, NEMČIJA, JUGOSLAVIJA IN ŠVEDSKA POLFINALISTI V NOGOMETU

Jugoslavija-Danska 5:3

Lahka zmaga jugoslovanske reprezentance, ki se v drugem delu ni naprezala, temveč samo nadzorovala nasprotnika

GOLI: Cajkovski (J) v 17., Ognjanov (J) v 35. in Vukas v 42. min. prvega polčasa; Lundberg (D) v 19., Bobek (J) v 32., Zebec (J) v 33., Seebach (D) v 40. in Hansen (D) v 43. min. drugega dela.

JUGOSLAVIJA: Beara; Stanković, Crnković; Cajkovski, Horvat, Boškov; Ognjanov, Mitić, Vukas, Bobek, Zebec.

DANSKA: Johansen; Petersen I., Nielsen; Terkersen, Andersen, Blicker; Hansen, Petersen II., Jehansen, Lundberg, Seebach.

SODNIK: Harzig (Francija).

(Naše poročilo)

Jugoslavija je začela s polno paro proti Danski. V prvih minutah so številni gledalci prisostvovali obleganju na danski gol. Poraženci se morajo zahvaliti sreči da je v 35. min. jugoslovanski naskok znašal komaj en gol. Tedaj je Vukas poslal žogo natančno na glavo Ognjanovu ta pa v desni kot danskega vratarja. Stanje je bilo 2-0.

Pri zagotovljenem rezultatu so «plavi» zaigrali še lepše. Po dolgem napadanju se je v 42. minuti znašel Vukas sam pred nasprotnim vratarjem na meji kazenskega prostora. Mirno je jugoslovanski srednji napadalec pomeril in dosegel tretji gol.

V prvem polčasu je igra bila zelo korektna in sodnik Francoz Harzig skoraj ni imel dela. V drugem polčasu so Danci postali bolj agresivni vendar igra ni prekoračila meje med ostrostjo in surovostjo. Jugoslovani so v tem času samo nadzorovali nasprotnika. V 19. min. je levo krilo Seebach izvrstno izvedel kot, Lundberg pa je žogo s strahovito močjo poslal v mrežo. 3-1.

V 24. min. je desna zveza Petersen imel možnost, da zniža rezultat, a je z nekaj korakov razdalje njegov strel Beara odbil v polje. Desno krilo Hansen je skočil na žogo in streljal mimo praznih vrat.

Danska je bilo kot prerojena in njeni napadi so se vrstili pred jugoslovanskim golom.

V 32. min. je Ognjanov dobil žogo na lastni polovici igrišča. Pognal se je proti danskemu golu prepustil žogo Bobeku ki je tekel vzporedno z njim in dal četrti gol. Do konca je manjkalo 13 minut in gledalci so začeli zapuščati igrišče. Izgubili so najbolj zanimiv del tekme. Deset minut pred koncem je Zebec dobil žogo od Vukasa in z razdalje desetih metrov dal peti in zadnji jugoslovanski gol.

Videč da je vsega konec so se Danci spravili z dušo in telesom pred nasprotnikov gol. V 40. min. je Seebach dobil žogo na krila in jugoslovanski branilci so se pripravili da ulove centerstrel. Toda Seebach je brez oklevanja poslal tega v sam kot. 5-2. V 43. min. je Lundberg podal Hansenu ki je našel pot do gola. Z razdalje nekaj metrov je zabil tretji danski gol.

Jugoslovanska enajstorica se je pokazala mehanizem brez defektov vendar je še enkrat pri visokem naskoku vzela tekmo prelahko. Od Dancev so se odlikovali Andersen, Nielsen, Hansen in kot običajno Lundberg.

KLAUS ULLMAN

Beara vratar jugoslovanske reprezentance.

Nove panoge so se pojavile na olimpijskem odru. Lahka atletika prepušča mesto plavanju, veslanje košarki in vaterpolu. Herbert Klein je svetovni prvak na 200 m prsno s časom 1:05.8. Za ta rekord ima glavno zaslugo jugoslovanski trener Darko Prvan, ki že mesece trenira nemškega prvaka in ga je tudi pripravil za olimpiado. Tu bo brez resne konkurence.

Ashenfelter: 8.45.4 na 3000 ovire

23.4 novi svetovni rekord Jacksonove

Po prvi polovici tekmovanja v deseteroboju je na prvem mestu Američan Mathias - Najboljši čas v polfinalu 1500 metrov 3.49.5

(Naše poročilo)

HELSINKI, 25. — Horace Ashenfelter je zmagal v finalu na 300 m čez ovire. To je enajsta zlata medalja, ki so jo Amerikanci letos osvojili. Ameriški dolgin je v sijajnem finishu pustil daleč za seboj Rusa Kazanceva in dosegel rezultat velike vrednosti. Ta disciplina — v kateri se ne vodijo svetovni rekordi — je dolgo časa bila zanemarjena in prepuščena tekačem, ki so na dolgih ali srednjih progah imeli zaprto pot zaradi povprečnih kvalitet. Toda zlata medalja vabi in zato so se na to progo spravili kvalitetni tekmovalci, med drugimi tudi eden zelo, zelo redkih ameriških dolgoprogašev, ki je tudi zmagal. Tretji je bil Anglež John Disley in skandinavski poraz je na tej progi, njihovi domeni, popoln. Vseh šest prvoplasiranih tekmovalcev je izboljšalo stari olimpijski rekord.

Ashenfelter in njegov ruski rival sta se borila ramo ob rami celo drugo polovico tekme. Rus je prevzel vodstvo v zadnjem krogu, toda zmagovalec je pospešil tempo in se zlahka odlepil od Kazanceva. Rus je slabo prešel zadnje ovire in je na njih izgubil ritem. Disley bi ga kmalu dohitel.

Avstralka Marjorie Jackson je dosegla svetovni rekord na 200 m s časom 23.4. Stari rekord je imela Poljakinja Walasievicz s časom 23.6 iz leta 1935. Jacksonova je bila mnogo boljša od svojih nasprotnic in se je izkazala kot tekmovalka izrednih kvalitet.

Popoln triumf Jamajke na progi 400 m. Zmagal je svetovni rekorder Rhoden z 20 cm naskoka pred rojakom Mc Kenleyem. Zmagovalčev čas 45.7 je obenem tudi nov olimpijski rekord.

ROBERT MUSEL

Z Brichantovo zmago je izšel dvoboja postal negotov. Italijani niso več tako sigurni favoriti za zmago v evropski coni.

DANASNJI PROGRAM:

Vaterpolo: Avstrija-Avstralija, Italija-Anglija, Madžarska-Egipt, Argentina-Holandska, Belgija-Španija, SZ-Indija, Mehika-Juž. Afrika, Portugalska-Brazilija, Romunija-ZDA.

Košarka: Madarska-Urugvaj, Mehika-Bolgarija, SZ-Finska, Egipt-Cile, Francija-Kuba, Filipini-Brazilija, Argentina-Kanada.

Deseteroboj: 110 m ovire, disk, skok ob palici, 1500 m, tek na 200 m ženske, izločilne tekme v metu krogle (ženske), tek na 1500 m, izločilni teki v štafetah: 4x100, 4x400. PLAVANJE: 100 m prosto, 200 prsno ženske, oboje izločilne tekme. Rimsko - grška rokoborba, dviganje uteži, sabljanje, jadranje.

NOVI VRSTNI RED JE:

Novi način ocenjevanja, ki je polslužben: prvo mesto 6 točk, drugo 4, tretje 2.

1. SZ 167 točk, 2. ZDA 140, 3. Madžarska 50, 4. Svedska 32, 5. Francija in CSR 30, 7. Svica 26, 8. Italija 24, 9. Avstralija 20, 10. Jamajka 18, 11. Turčija 14, 12. Japonska 12, 13. Nemčija 11, 14. Anglija in Iran 10, 16. Brazilija, Indija in Nova Zelandija 8, 19. Jugoslavija 6, 20. Juž. Afrika, Belgija in Holandska 4 itd.

ZAČETEK VATERPOLO TURNIRJA Z ZMAGAMI FAVORITOV

Jugoslavija - Avstralija 10:2

Holandska je porazila Ruse s 3-2 - Italijani, Madžari in Egipčani brez naprezanja v drugem kolu

(Naše poročilo)

HELSINKI, 25. - Danes se je začel turnir v vaterpolu.

Program tekmovanja je naslednji: prvi dan so odigrali 10 tekem. Zmagovalci in Argentina, ki ni imela nasprotnika, so se plasirali v drugo kolo, kamor bodo sprejeli jutri še pet zmagovalcev dvobojev med današnjimi premaganci. Dobili bomo s tem 16 izbranih moštev, iz katerih bodo sestavili štiri skupine po štiri moštva vsaka. Prva dva iz vsake skupine se plasirata v nadaljnje tekmovanje.

Konkurenca bo tako skrčena na osem ekip. Zopet bodo naredili dve skupini in dve prvoplasirani državi iz vsake bosta nastopili v finalu. V tem končnem tekmovanju bodo moštva igrala drugo proti drugemu.

Nosilci štirih skupin so polfinalisti iz londonske olimpiade: Italija, Madžarska, Holandska in Belgija. Favoriti turnirja pa so po našem: Madžarska, Holandska, Jugoslavija, Italija in SZ.

Največ zanimanja je vladalo za tekmo, v kateri je Holandija premagala SZ z rezultatom 3-2 (1-1). Rusi so v začetku oblegali holandska vrata, vendar so si med seboj pretirano podajali žogo in niso dosegli gola. Šele v 6. minuti je Prokopov z razdalje 10 m nenadoma streljal mimo iznenadenega holandskega vratarja. V 12. min. je Gerrit izenačil in do konca polčasa smo prisostovali ravnopravni igri.

V drugem delu so Holandci igrali bolj povezano in sigurneje od Rusov. V osmi minuti je bil izključen desni branilec SZ Teplov zaradi surove igre. V 10. min. je holandski center Braasen z razdalje 5 m povišal na 2-1, štiri minute kasneje pa je krilo Frits zabil tretji gol za Holandsko. Rusi so pred koncem dosegli drugi gol. Obe moštvi sta zapustili izvrsten vtis.

Madžarska je visoko odpravila Mehiko, Italija še višje Indijo. Jugoslavija ni imela težkega dela proti Avstraliji, Portugalska pa je bila slab nasprotnik Egiptu. Kot vidimo favoriti v prvem srečanju niso imeli težkega dela, z izjemo Rusov in Holandcev seveda, in po tem prvem dežju golov ne moremo soditi njihove trenutne forme.

ERNESTO BARCELLA

Ing. Arsenijević je vodil skupno s Tirnaničem in Lemešičem pripravo jugoslovanskih nogometašev. 23 golov v štirih olimpijskih tekmah; to je bilanca napada, ki je od nekdaj slovel kot sterilen. Zanjo ima mnogo zaslug tudi tehnična komisija.

Ubogi avstralski kenguru! Deset golov bo odnesel domov.

Brajnović je med stebri jugoslovanske vaterpolo reprezentance

REZULTATI

Lahkatletika

1500 M

Polfinale:

Prvih šest vsake skupine v finalu:

1. skupina:

1. JOHANSSON (Finska) 3:49.4, 2. Lueg (Nemč.) 3:49.8, 3. MacMillan (Avstral.) 3:50.8, 4. Druetzler (ZDA) 3:50.8, 5. El Mabrouk (Franc.) 3:51.0, 6. Boysen (Norv.) 3:51.0.

2. skupina:

1. BARTHEL (Luksemb.) 3:50.4, 2. Aberg (Sved.) 3:50.6, 3. ERICSSON (Sved.) 3:50.6, 4. McMillan (ZDA) 3:50.6, 5. Bannister (Angl.) 3:50.6, 6. Lamers (Nemč.) 3:50.8.

200 M

(ženske)

Polfinale:

Prve tri vsake skupine v finale:

1. skupina:

1. JACKSON (Avstral.) 23.4, 2. Brouwer (Holand.) 24.3, 3. Hasenjager (Juž. Afr.) 24.4, 4. Cheeseman (Angl.) 24.7, 5. Sečenova (SZ) 25.2, 6. Law (Kanada) 25.3.

2. skupina:

1. KHINIKINA (SZ) 24.1, 2. Cripps (Avstral.) 24.3, 3. Klein (Nemč.) 24.4, 4. Hardy (ZDA) 24.7, 5. McKenzie (Kanada) 25.1, 6. Szwajkowski (Poljska) 25.2.

3000 M OVIRE

1. ASHENFELTER (ZDA) 8.45.4; 2. Kazancev (SZ) 8.51.6; 3. Disley (Angl.) 8.51:8; 4. Rinteppaa (Finske) 8.55.2; 5. Soderberg (Švedska) 8.55.6; 6. Hasselman (Nemč.) 8.55.8; 7. Saltykov (SZ) 8.56.2; 8. Gude (Nemčija) 9.01.4; 9. Apro (Madž.) 9.04.2; 10. Onel (Turč.) 9.04.4.

DESETEROBOJ

1. MATHIAS (ZDA) 4.367 točk. (100 m 10.9, daljina 698 cm, krogla 15.30, višina 190 cm, 400 m 50.2); 2. Campbell (ZDA) 4111, 10.7, 674, 13.83, 192, 50.1; 3. Simmons (ZDA) 3924, 11.5, 706, 13.10, 192, 51.1; 4. Heinrich (Fr.) 3855, 11.5, 710, 12.77, 188, 51.7; 5. Windenfelt (Sved.) 3740, 11.4, 676, 11.58, 194, 51.7; 6. Tannander (Sved.) 3690, 11.4, 690, 12.91, 185, 52.6; 16. Rebula (Jug.) 3189 točk.

Vaterpolo

Mehika-Madžarska	14:4 (6:2)
Egipt-Portugalska	10:0 (6:0)
Nemčija-Romunija	8:4 (4:1)
Belgija-Juž. Afrika	6:5 (4:3)
Jugoslavija-Avstralija	12:2 (4:1)
Italija-Indija	16:1 (4:0)
Spanija-Brazilija	3:2 (2:0)
Anglija-Avstrija	4:3 (3:2)
Svedska-ZDA	5:1 (2:1)
Holandska-SZ	3:2 (1:1)

Košarka

ZDA-Madžarska	66-48 (37-23)
Argentina-Filipini	85-59 (44-30)
Mehika-Finska	66-48 (36-21)
Urugvaj-CSR	53-51 (32-32)
Francija-Egipt	92-64 (39-30)
SZ-Bolgarija	74-46 (38-27)
Brazilija-Kanada	75-55 (33-27)
Cile-Kuba	53-52 (32-32)

Francija izločena v sablji

HELSINKI, 25. — Šest držav se je plasiralo v polfinale tekmovanja v sabljanju. Največje presenečenje dneva je bila izločitev favorita Francije po zaslugi povprečnega Luksemburga. V polfinale so se plasirale: Madžarska, Luksemburg, Italija, Švica, Svedska in Danska.

TENISKI DVOBOJ

Jugoslavija - Avstrija 2:0

LJUBLJANA, 25. — Po prvem dnevu teniškega dvoboja med Jugoslavijo in Avstrijo vodi Jugoslavije z 2-0. Petrović je porazil Spechta v štirih nizih: 6-4, 6-3, 2-6, 8-6. Palada je odpravil Huberja s 6-4, 6-3, 6-3. Jutri bodo igrali Petrović in Palada proti Huberju in Redlu.

Evropski teniški finale za Davisov pokal

Belgija-Italija 1-0

MILAN, 23. — Belgijec Brichant je nepričakovano porazil v prvem srečanju evropskega finala Davisovega pokala Italijana Rolanda Del Bello s 5-7, 6-1, 7-5, 0-6, 6-4. Dvoboj je bil napet in je trajal dve uri. Italijan je izgubil zaradi nervoze in utrujenosti v zadnjem nizu. Belgijec je začel slabo, nato pa je igral vedno bolj sigurno. V drugem nizu je Del Bello bil stalno na mreži in je pri tem zgrešil številne žoge.

V tretjem nizu se je Del Bello zopet umaknil na osnovno linijo in njegova igra je postala sigurnejša. Italijan je četrti niz osvojil s 6-0, v petem pa vodil s 4-1. Kazalo je, da bo zmaga njegova. Brichant je tedaj začel s kratkimi, plasiranimi udarci in brez posebnih težav osvojil niz in zmago.

Nato sta se pojavila na igrišču Gardini in Washer. Matcha nista dokončala zaradi pozne ure. Stanje v nizih: 8-6, 6-1, 3-6 za Gardinija. Ta druga igra je bila hitra in zelo borbena. V prvem nizu sta se oba nasprotnika menjavala v vodstvu, ob koncu pa je Gardini izkoristil nasprotnikove napake in zmagal. V drugem nizu je prišla do izraza Gardinijeva agresivnost in inteligentna igra. V naslednjem je Washer igral pretežno na mreži. Pri stanju 1-1 so v četrtem nizu preložili igro.

KINO

V TRSTU

Rossetti. Zaprto zaradi počitnic.

Excelsior. 16.30: «Bumerang», D. Andrews, J. Wyatt.

Nazionale. 16.30: «Samo Bog lahko sodi», Fernandel.

Fenice. Zaprto zaradi počitnic.

Filodrammatico. 16.30: «Kača jema», Olivia de Havilland.

Arcobaleno. 16.00: «Lincolnovo pismo», H. Duff, M. Freeman.

Astra Rojan. 17.00: «Živio Robin Hood», J. Derek, D. Lynn.

Alabarda. 16.30: «Veliki pustolovec», G. Duvivier, G. Sanders.

Armonia. Zaprto zaradi počitnic.

Aurora. 15.30: «Ali veš, da mislim», W. Chiari.

Ariston. 16.00: «Železna kronika», Luisa Ferida, Osvaldo Valenti.

Garibaldi. 15.00: «Nagasaki», T. Tucker, W. Crey.

Ideale. 15.00: «Krvoločni Billy», Murphy, G. Storn.

Impero. 17.00: «Obsojen», G. Ford, B. Grawford.

Italia. 16.00: «Pozabljeni spomini», S. Delair, B. Blier.

Moderno. 17.00: «Besede in ljubezen», J. Allyson in J. Garland.

Savona. 16.00: «Pogubljeni ne jočejo», J. Crawford.

Viale. 16.00: «Pot brez vrnitve», H. Keel, V. Hobson.

Azzurro. 16.00: «Povratek čuvajev», J. Hall, M. Lindsay.

Belvedere. 17.00: «Iwo Jima», J. Wayne.

Marconi. 16.30: «Zakleta karavana», J. Mc Crea, C. Jarman.

Massimo. 16.30: «Ljubica ene noči», Michel Morgan.

Novo cine. 16.00: «Prišel je kavalir», Tino Scotti.

Odeon. 16.00: «Kronika neke ljubezni», Massimo Girotti.

Venezia. 16.00: «Vulkan», Anna Magnani, Rossano Brazzi.

Poletni kino Rojan. 20.15: «Alice v čudežni deželi».

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA

254,6 m ali 1178 kc

SOBOTA, 26. julija 1952

5.30 Prva poročila. 5.45 Jutranja glasba. 6.45 Pogovor z ženo. 7.00 Poročila. 7.15 Slovenske narodne. 13.30 Poročila. 13.45 Od včeraj do danes. 13.50 Domači zvoki. 14.20 Od Triglava do Jadrana. 18.15 Narodne pesmi. 18.30 Morja široka cesta. 18.50 Luigi Cherubini: Simfonija v D-duru. 19.15 Poročila. 21.00 Slovenski pevski ansambli. 21.30 Od sobote do sobote. 21.45 Spored lahke glasbe. 22.30 Glasba za ples. 23.00 Glasba za lahko noč. 23.30 Zadnja poročila.

TRST II.

306,1 m ali 980 kc-sek

11.30 Lahki orkestri. 12.00 Obljube in dejstva. 12.15 Za vsakogaa nekaj. 12.45 Poročila. 13.00 Sramel kvintet in pevski duet. 13.40 Lahke melodije. 14.00 Poročila. 17.30 Plesna glasba. 18.15 Koncert saksofonista Ljubivoja Slamiča. 18.35 Scherzi in capricci. 19.15 Baletna glasba. 19.45 Poročila. 20.00 Večerni koncert. 20.30 Sportna kronika. 21.00 Rapsodije in fantazije. 21.30 Slovenske ritmične pesmi. 22.00 Grieg: Koncert v a-molu. 22.29 Slavni pevci. 22.45 Večerni ples. 23.15 Poročila.

TRST I.

7.45 Jutranja glasba. 11.00 Simfonična glasba. 11.30 Dramatizran roman. 12.15 Orkester. 13.30 Opoldanska glasba. 18.00 Cikus koncertov. 18.45 Poročila z olimpiade. 19.50 Sportne vesti. 20.15 Večerni sporedi. 21.00 «Rigoletto» opera v 3 dej.

SLOVENIJA

327,1 m 202,1 m 212,4 m

12.00 Predigre k operam W. A. Mozarta. 12.30 Poročila. 13.00 Lahka orkestralna glasba. 13.30 Zabavne melodije. 14.00 Narodne pesmi pojo solisti, ansambli in zbori. 14.40 Polke in koračnice Johanna Straussa. 16.00 Jugoslovanska partizanska lirika. 16.40 Poje ženski zbor «France Prešeren» iz Kranja. 19.00 Okno v svet. 19.10 Iz orkestralnih suit. 19.30 Poročila. 20.45 45 veselih minut. 21.15 Domače zabavna glasba. 22.00 Poročila.

Kopališče

SV. NIKOLAJ

Prijetna obala, bufet, izvrstna kuhinja, izborna vina, weekends, penzioni, različne igre in zabave, ob sobotah in nedeljah koncert.

ODHOD PARNIKOV:

Ob delavnikih:
iz Trsta 9.50, 11.00, 12.30, 14.00
iz Sv. Nikolaja 18.30

Ob nedeljah in praznikih:
iz Trsta .. 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14.20
iz Sv. Nikolaja . 18.00, 18.45, 19.15, 21.15

AVTOBUS:

Ob sobotah:
iz Skofij 15.30, 18.00, 21.00
iz Sv. Nikolaja 17.30, 21.00, 22.30

Ob nedeljah:
iz Skofij ... 10., 12., 14., 16., 20.30, 21.30
iz Sv. Nikolaja . 11., 13., 15., 20., 21., 23.

Cena za odrasle: obojestranska vožnja in kopanje 200 lir. — *Cena za otroke:* obojestranska vožnja in kopanje 100 lir. — Konsumacijski bon 300 lir.

Charles Dickens

PICKWICKOVCI

42.

Prevedel prof. dr. Fr. Bradač

V vsem bitju gospoda Pickwicka je bilo toliko dostojanstva, tako slovesna resnost, da učenca nista mogla dalje molčati..

«Odšel je,» je rekel gospod Snodgras.

«Odšel?» je vzkliknil gospod Pickwick; «odšel!»

«Odšel!» je ponovil gospod Snodgras.

«In kam?» je vprašal gospod Pickwick.

«Imamo samo slutnje, ki so osnovane na temle pismu,» je odgovoril Snodgras, ter izročil mojstru pismo. «Včeraj zjutraj, ko je gospod Wardle pisal, da se bo z vami in svojo sestro zvečer vrnil, smo opazili, da je postajal naš prijatelj čim dalje bolj otožen. Kmalu nato je izginil, ves dan ga nismo videli in proti večeru je prinesel hlapec iz gostilne „Pri kroni" v Muggletonu tole pismo, ki mu ga je bil izročil z izrečnim naročilom, da ga ne sme dostaviti pred večerom.»

Gospod Pickwick je odprl pismo. Takoj je spoznal pisavo svojega prijatelja ter čital:

«Moj dragi Pickwick!

Vi, moj spoštovani prijatelj, ste vzvišeni nad vsemi človeškimi slabostmi, ki jih navadni ljudje ne morejo premagati. Vi ne veste, kaj se pravi, če človeka zapusti sladko očarljivo bitje in postane žrtev hudobne zvijače lopova, ki pod krinko prijateljstva skriva zlobo hudiča. Želim in upam, da vi tega ne boste nikoli izkusili!

Vaša pisma pridejo v moje roke, če jih naslovite na „Usnjeno steklenico" v Cobhamu v Kentu seveda, ako bom še živ. Bežim svetu izpred oči — zasovražil sem ga. Če bi za vedno odšel s sveta, mi posvetite solzo sočutja — in odpustite mi! Življenje, moj dragi Pickwick, mi je postalo neznosno. Življenjski pogum, ki žari v nas, je kakor nosačeva podložna blazinica, na kateri leži teža skrbi in naporov — in, če nas zapusti, postane breme pretežko. Zgrudimo se pod njim. Povejte to Racheli — ah, to ime! —

Tracy Tupman.»

«Takoj moramo odpotovati iz Dingley Della,» je rekel gospod Pickwick ter zlagal pismo. «Po vsem, kar se je zgodilo, nikakor ne moremo več dostojno tu ostajati; naša dolžnost je, poiskati prijatelja.»

Pickwickovci so se napotili v Manor Farm ter povedali gospodu Wardlu, da so sklenili odpotovati. Stari gospod jih je pregovarjal, toda gospod Pickwick je bil neupogljiv, češ, neodložljivi posli zahtevajo njegovo prisostnost drugje.

Slučajno je bil navzoč stari duhovnik. Potegnil je gospoda Pickwicka vstran in mu rekel:

«Menda vendar nočete res oditi?»

Gospod Pickwick je izjavil, da je resno sklenil odpotovati.

«Potem vzemite tale rokopis,» je nadaljeval duhovni gospod; «upal sem, da vam bom mogel sam prečitati vsebino. Našel sem ga med zapuščenimi papirji nekega svojega prijatelja — bil je zdravnik v blaznici naše grofije. Ne verjamem, da je to res napisal blaznik, čeprav pisava ni pisava mojega prijatelja. Zdi se mi verjetneje, da so blodni govori blaznika dali samo snov za povest, ki jo vsebuje rokopis. Toda čitajte in sodite sami.»

Gospod Pickwick je sprejel rokopis ter se poslovil od dobrega starega pridigarja z izrazi prijateljstva in spoštovanja.

Teže pa je bilo slovo prebivalcev Manor Farme, ki so bili tako dobrohotno in gostoljubno sprejeli Pickwickovce. Gospod Pickwick je poljubil mladi dami; mi ne bi rekli neprimerno: kakor da sta bili njegovi lastni hčerki, če ne bi tega storil le preveč goreče. Objel je staro damo presrčno kakor sin ter potrkljal deklam rožnata lica zelo patriarhalično, dočim jim je v roke stisnil bolj bistvene dokaze svoje naklonjenosti. Še bolj presrčno in daljše je bilo slovo od vrlega gostitelja in gospoda Trundla; šele ko so večkrat poklicali gospoda Snodgrasa in je le-ta slednjič prišel z nekega temnega hodnika in kmalu za njim Emilija — katere svetle oči so se zdele malo preveč otožne — so se mogli trije prijatelji odtrgati. Često so se med počasno hojo ozrli na Manor Farm in marsikak poljub je poslal gospod Snodgras, hvaležno odgovarjaje mahanju damskega robca z okna v drugem nadstropju, dokler jim cestni ovinek ni zakril stare gostoljubne hiše.

V Muggletonu so najeli voz do Rochestra. Ko so tja dospeli, je čas tako ublažil njihovo bolest, da so mogli zgodaj in izvrstno obedovati; in ko so se informirali o poti, kolikor je bilo potrebno, so se napotili spet v Cobham.

Pot je bila krasna: bilo je eno tistih lepih junijskih popoldnevov in pot jih je vodila skozi gosto, senčnato hosto: nežna, hladna sapica je sladko šelestela v gostem listju in ptičje petje je oživljalo to harmonično celoto Brsljan in mah je pokrival stara drevesa in sveže zelen travnik se je razprostiral kakor svilena preproga. Prišli so do odprtega parka, kjer je stal star grad v posebnem, slikovitem slogu iz časa Elizabete. Po obeh straneh so stale dolge vrste mogočnih hrastov in brestov; cele črede košut so se pasle na sveži travi in zdaj pa zdaj je skočil boječ zajec čez pot tako naglo kakor senca oblaka.

«O!» je vzkliknil gospod Pickwick; «o, o bi prišli sem vsi, ki jih muči isto trpljenje kakor našega prijatelja; njihova stara ljubezen do tega sveta bi se spet vrnila.»

«Jaz sem istega mnenja,» je dejal gospod Winkle.

«In res,» je dostavil čez pol ure gospod Pickwick, ko so prišli v vas; «res, če si ga je izbral sovražnik sveta in ljudi, je to najprijaznejše in najbolj zaželeno bivališče, kar sem jih kdaj videl.»

Gospod Wingle in gospod Snodgras sta izjavila, da sta tudi to pot istega mnenja.

Popotniki so si dali pokazati «Usnjeno steklenico», prav čedno vaško krčmo, vstopili in takoj vprašali po gospodu, ki se imenuje Tupman.

«Pelji gospode v gostinsko sobo, Tom,» je rekla krčmarica.

Krepak kmetski mladenič je odprl vrata na koncu veže in naši trije prijatelji so stopili v dolgo, nizko sobo, ki je bila okrašena z velikim številom z usnjem prevlečenih fantastičnih naslanjačev ter številnimi starimi portreti in neumetniško koloriranimi starodavnimi slikami. Na zgornjem koncu je stala belo pogrnjena miza s pečeno perutnino, slanino, pivom in vsem, kar spada k podeželskemu obedu, za mizo pa je sedel gospod Tupman, ki ni bil prav nič podoben možu, ki se je poslovil od sveta.

Ko so njegovi prijatelji vstopili, je odložil gospod Tupman nož in vilice ter jim šel naproti s strašno otožnim obrazom.

«Presenetili ste me — nisem pričakoval, da vas bom tukaj videl,» je rekel in prijel gospoda Pickwicka za roko. «Zelo, zelo ste dobri.»

«Ah!» je rekel gospod Pickwick, sedel in si brisal pot s čela. «Poobedujte in potem pojdite z menoj ven. Moram govoriti z vami med štirimi očmi.»

Gospod Tupman je storil, kakor je rekel gospod Pickwick; okrepčal se je s poštenim požirkom piva in odšla sta ven.

(Nadaljevanje sledi)

Glavni urednik BRANKO BABIC. — Odg. urednik STANISLAV RENKO. — UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI št. 6, III nad. — Telefon štev. 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502. — UPRAVA: ULICA SV. FRANCISKA št. 20. — Telefonska št. 73-38 — OGLASI: od 8.30 - 12 in od 15 - 18 — Tel. 73-38 — Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir. — Za FLRJ: za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 10 din — Tiska Tiskarski zavod ZTT. — Podruž.: Gorica Ul. S. Pellico I-II., Tel 11-32. — Rokopisi se ne vračajo.

NAROČNINA: Cona A: mesečna 350, četrtletna 900 polletna 1700, celoletna 3200 lir. Fed. ljud. repub. Jugoslavija: izvod 10, mesečno 210 din. — Poštni tekoči račun za STO - ZVU: Založništvo tržaškega tiska, Trst 11.5374. — Za Jugoslavijo: Agencija demokratičnega inozemskega tiska Ljubljana Tyrševa 34 - tel 2009 tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 6-1-90332-7 — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D.Z.O.Z. - TRST.